2703.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

No 2703.

= L N 1490.
ex. 1
M

BIBLIOTHECA REGI. HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

CO

TAR

CVN

TVM. I,

grauiſsim

tinentem

ſummè n

παντὸς,

τομ,

in

IOH

SLA

Petrus

Anno

Excu

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

COMMENTARIOLVS IN SECVNDVM TRACTATVM. I. LIB: ἈΝΑΛΥΤΙΚΩΝ,

grauiſsimi Philoſophi Ariſtotelis, continentem tres leges, in omni diſciplina ſummè neceſſarias & vtiles, κατὰ παντὸς, καθ' αὑτὸ, & καθόλου πρῶτον, Publicis prælectionibus in Academia Hafnienſi propoſitus

à

IOHANNE OLAI SLANGENDORPIO THE: D.

Petrus Joannes Rhand: poßidet.

Petrus Johannes Rhandrusiensis.

Anno M. DC III. Calend. Nouemb.

HAFNIÆ,

Excudebat Matthias Vinitor,

ANNO

M. D. LXXXV.

Ao 9

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

GENERO-
SIS, MAGNIFICIS ET
CLARISSIMIS VIRIS,
D. NICOLAO KAAS,
DOMINO DE TORVP,
SERENISSIMI AC PO-
TENTISSIMI DANI-
Æ AC NORVEGIÆ
REGIS, FREDERICI
SECVNDI CANCEL-
LARIO, ET D. ABSA-
LONI IVLIO, DOMI-
NO DE MEELGA-
ARDT, EIDEM REGI
A SECRETIS INTI-
MO, PRVDENTISSI-
MIS AC SAPIENTIS-
SIMIS VIRIS, MVSA-
RVM ALVMNIS ET MECOENA-
TIBVS, OBSEQVII ET DE-
BITAE GRATITVDINIS ER-
GO HVNC COMMEN-
TARIOLVM N.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

FAcit illa veſtra in prouehendis bonarum literarum ſtudijs, nunquam Laudata ſatis liberalitas, GENEROSI & MAGNIFICI viri, vt agminatim vos eruditi homines ſuſpiciant, colant atq; venerentur, quaſiq; Dijs tutelaribus vobis ſupplicent. Suos proinde literarum fœtus, ſi quos produxerint, vobis educandos, vobiſq; prouehendos non inuiti committant. Eadem ego ratione ductus, poſtquam aliquot Capita, in locis Communibus, Clariſſimi viri Philippi Melanthonis abſoluiſſem, vt ſatisfacerem diplomati Regio, quaſi excurſu quodam breui in pratum Philoſophicum, diuertere placuit, ibiq; ex floribus fragrantiſsimis, ſuccum aliquem, modeſtis & bonis ingenijs non ingratum (vt ſpero) qua fieri poſſet induſtria exprimere. Hic ſuccus non alius ſanè eſt, quàm Methodicæ doctrinæ, particula, quædam:

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

quæ vt non prima, ita quoq; in ſcien-
tia Demonſtratiua, non poſtrema me-
ritò Cenſeri debet: Cùm dempta hac
particula, Sol è mundo literario ſubla-
tus eſſe videatur.

Hanc particulam ſuppeditat ma-
gnus ille Ariſtoteles, peripateticorum
conſumatiſsimus, quem interpretes
omnes, miris laudibus efferunt, &
ſummum Philoſophum, naturæ mi-
raculum, eiuſdemq; veluti fideliſ-
ſimum ſcribam, nominare ſolent, &
quidē meritò nam methodicæ doctri-
næ princeps fuit hic vir. Primus n: or-
dinū & methodorū præcepta, ex natu-
ralis ingenij fertili quidē agro, ſed tamē
inculto, deduxit, repurgauit, excoluit:
& STOICORVM argutijs neglectis,
naturalem diſſerendi artem (quam lo-
gicam vocant) artificioſa methodo cō-
ſtituere, magno cum conatu, nec mino-
re cum ſucceſſu tentauit. Sed vt in cæ-
teris artibus ac ſcientijs præſtātiſsimis,
fucata Sophiſtice, animos hominū oc-
cæcare, & ſpecie recti decipere conſue-
uit: ita & in logica accidit, quam, cùm
veluti arcem Sophiſtice ſæpe occupaſ-
ſet, mirum deinde non fuit, tot iam ſe-

culis,

2703.

culis, tam miſerè à barbaris Sophiſtis oppreſſam, & penè extinctam fuiſſe veram Philoſophiam. Vt n: ſi funalia crebra in ſplendida quadam domo accendantur, non tantum eam illuſtrant, ſed etiam fumo inficiunt: ita quoq; contigit, vt tota Philoſophia, ex corruptæ logicæ contagio, à ſuo ferè ſtatu deiecta, Sophiſtarum imperium longo tempore perferre coacta fuerit.

Hoc cùm tam verum quàm veriſſimum ſit, magnam laudem meretur, pura illa vetuſtas, quæ vt alia Ariſtotelis opera, ita & hoc logicum Organon, veris commentarijs illuſtrauit, à tenebris & mendis Sophiſticis vindicauit, & ad poſteritatem laudatiſsimo conatu fideliter propagauit. In hac autem Alexander aphrodiſeus, ſub Seuero & Antonino imperatore Philoſophiam Profeſſus, primus omnium ARISTOTELEM antea viris doctis magis laudatum, quàm intellectum commentarijs enarrauit. Ex huius ſchola, tandem tanquã ex equo Troiano, vt de Iſocrate dicit Cic: multi viri emanarunt, vt Themiſtius, Ammo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

nius, Simplicius, Philoponus, Olympiodorus, qui omnes vtilẽ operã Reip: Literariæ nauarunt, & ſuis Lucubrationib: ita mentem Ariſt: expreſſerũt, vt non niſi improbi, tantulum ab eiuſdẽ veſtigijs ſeſe ſubtrahere voluerint. Horum laboribus, cùm in hoc paruo tractatu, tum alijs enarrandis, non parum me adiutum fateor, ac alijs hortator eſſe ſoleo, vt iacto fundamento in græcis, in hoc doctiſsimorum hominũ myrothecion ſeſe abdant. Eſt enim ingenui hominis, confiteri per quos profecerit, & alijs eandem viam fideliter monſtrare.

Cum autem Ariſt: ita ediderit ſua ſcripta, vt poſsint ſingula, multorum hominum lucubrationibus & commentationib: illuſtrari, nonnulla copioſius explicari, multa præcepta ornari & inſtrui pluribus exemplis: ita & logica ipſius, qua certiſsima duce, ad rerum omnium cognitionem iter capeſsimus, progreſsiones ac incrementa accipiat oportet, expoliatur deinde, limitetur, excolatur, ac multorum collatis operis atq; laborib: abſolutionem aliquam conſequatur. Hac de cauſa, etiam poſt alios, præſtanti ingenio & doctrina

viros

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

viros, hac vice ſaltem vnū tractatum, adhibito iudicio διανοητικῷ iuſta explicatione donare volui, illaq; explicare vberius, quæ non omnibus expoſita & prompta eſſe exiſtimarem, multa omittens, quæ ex veterum & recentium Philoſophorum fontibus, hauriri & ſumi poſſent. In hoc labore, quantum ſtudio & diligentia efficere potui, dedi operam, vt hic commentariolus, non tantum rudiorib: prodeſſet, ſed etiam mediocriter in logica verſatis, apertam ad Ariſt: viam monſtraret, pluraq; excogitandi occaſionem præberet. Quod ad ipſam interpretationem attinet, ſequor methodum illam διαλυτικὴν, quam hic author, cùm in his libris, tum in Rethoricis eruditè proponit, ac omnia ſimpliciter, ſine vllis cauillationibus expono, abſtruſiora, illis relinquens, qui hæc Gryphis cleantheis, aut tendiculis Chryſippeis, ne dicam ockanicis excarnificant.

Hunc commentariolum Magnificentijs veſtris GENEROS: & AMP: viri, duab: de cauſis & illis quidem iuſtiſſimis, nuncupandum conſtitui, quarū prior eſt conſuetudo antiquorum ſcriptorum, qui conſueuere ſua ſcripta, in lucem edere ſub Patrocinio Mecœnatis alicuius, quo & robur & authoritatem conſequerentur

maio-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

maiorem. Poſterior verò, vt his pagellis fidei meæ obſidem, meæq; erga M. V. obſeruantiæ & voluntatis, perpetuum teſtem oſtenderem. Veſtris enim MAGNIF: vt meritò ego ipſe, ſecundum Deum aſcribo, quòd in hac mea dulciſsima Patria, & hoſpitium & docendi locum aliquem conſequutus fuerim: ita & auditores mei ac boni omnes, hanc Paternam veſtram Prouidentiam, ſingularemq; curã erga Rempub: literariam magnifacere & agnoſcere debent, ac ſi aliquem, in hoc literario agro, in quo iam verſor, fructum conſeruèro, ipſis ſapidum & odoratum, veſtris MAGNIFIC: acceptum referre. Vos autem viri Magnifici, hunc meum commentariolum, hilari vultu ſuſcipite, ſtudiaq; mea beneuolo placidoq; animo fouere pergite, vt me ad literariam culturã (vobis annuentibus) confirmatum, meliores poſthac & copioſiores fructus, Magnificentijs veſtris offerentem videatis. Deum opt. Max: oro, vt difficilib. & turbulentis hiſce temporib: M. V. clementer conſeruare, vobis conſilia ſuggerere, ſuiſq; donis magis magiſq; cumulare dignetur. Hafniæ ipſo pentecoſtes die, 1585.

V. M. Deditiſs:

Iohannes Olai Slangendorp. TH. D.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

INde magna oritur perturbatio & confuſio, quòd non intelligant homines, ad quid potiſſimum ſint nati, & quò eorum ſtudia ſint referenda: inde etiam fit vt ea eruditorum hominum copia non habeatur, quæ à multis optatur, & qua maximè Eccleſia Chriſti indigeat.

Nam cum ad reprimendum prauorum hominum ſuperbiam, & ad erudiendos nos ad humilitatem, iuſſerit Dominus, vt artes & ſcientiæ labore comparentur: ingrediuntur quidem hanc diſcendi viam ſatis alacriter, multi, ingenio & dexteritate præſtantes iuuenes, ſed ſucco prudentiæ deſtituti, ſordidiſſimè nobiliſſimas ſcientias addiſcunt, ad quæſtum & oſtentationem omnia conuertentes. Hinc in Scholis & Eccleſijs, magno-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

rum hominum fama, doctrina, eloquentia, inuenta deniq; ac præcepta in extremum diſcrimen redeunt, dum multi, quaſi numine quodam non apollineo, ſed ampullineo afflati, veterum dicta, inuentaq; reprehenſionum grandine obruunt, & vt inſufficientia, vel impertinentia, vel deniq; confuſanea & aliena omnia clamitant. Hanc deprauatam conſuetudinem, ſua quoq; ætate multorum animos occupare, animaduertens magnus ille Plato, in ſeptimo de Repub: libro, prohibuit adoleſcentes, in vtramq; partem argutis quibuſdam diſputationibus contendere, idq; duplici de cauſa: ne ad inanem oſtentationem erudirentur, et ne iudicium corrumperent. Hanc etiam ob cauſam S. Gregorius Nazianzenus, in libro de moderatione adhibenda in diſputando,

tradit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

tradit quaſdam regulas, admodum vtiles,quibus ad modeſtiam & humilitatem debent ſtudioſi erudiri. Ita enim ſummus ille vir ſcribit: nôn modeſtum tantum & humilem eum appellamus, qui de ſeipſo parcè, & cum paucis loquitur, & infimos humaniter complectitur: ſed qui locum eruditæ doctrinæ libenter illis ad quos pertinet, relinquit, & ſe fatetur neſcire quod non optimè tenet: & paulò poſt inquit, ſe malle eſſe ignarum, quàm curioſum, & ſtupidum quàm audacem, in pronunciando. Hæc verba vtinam conſiderent illi, qui tanta cum voluptate, de omnibus rebus altercantur, vtinam inquam conſiderent, qui omnia,quæ à laborioſa vetuſtate, in artibus & profeßionibus, Catholicè, grauiter & vtiliter dicta ſunt,mira ac inſulſa dicacitate coar-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

guunt, pedibus calcant ac faſtidiunt, alium proculdubio ſibi finem, in ſtudijs & actionibus ſuis, in poſterum eſſent præſcripturi, & exiſtimaturi, propterea ſeſe natos vt quidquid ipſi didicerint, ad gloriam Dei communicent cum cæteris, eos hortando, docendo, adiuuando & conſolando, vt & facilius & maiore cum fructu proficere poßint, & veram ſapientiam, quam expultricem errorum nominamus, fideliter teneant. Talem ſapientiam, vt vos aſſequamini, qui vel Serenißimi regis noſtri ac Domini clementißimi, vel parentum veſtrorum ſumptibus in hac academia alimini, vobis etiam atq; etiam cogitandum erit. Ego vero inter alios, quorum præcipuum munus eſt, vos ad ſtudia & ad omnes virtutes impellere, nunquam mihi vllum recuſandum laborem,

2 Prælectio 11. Martij propoſita.

rem,

2703.

rem ſuſcipiam, dummodo & vobis proſim & officio meo ſatiſfaciam. Quid igitur agam vt veſtris ſtudijs conſulam? proponam ex Ariſtotele ſummo Philoſopho tractatum, non magnum quidem ſed vtiliſsimum & veſtris ſtudijs (vt opinor) accommodatiſsimum, in quo cum omnis pulchritudo ab ordine proficiſcatur, ita, vt ordo à Platone, appellatus ſit anima rerum, & appellari etiam poſsit anima artium & ſcientiarum, hunc & ego ordinem ſeruabo; vt primum, cum Ariſtoteles quatuor libros inſcripſerit analyticos, exponam differentiam, qua inter ſe diſcrepant libri Analytici & methodus analytica, in qua traduntur leges noſtræ. Secundo loco, de diſtinctione logices Dialectices & demonſtratiuæ, ſcientiæ dicam.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Tertiò, quod confuſio nominum ac rerum logices, Dialectices & demonſtrationis, multa incommoda peperit, ac in primis abſurdam illam partitionem dialectices in inuentionem & iudicium.

Quartò, quo pacto ex finis notione logica inuenta ſit.

Quintò, de occaſione cur Ariſtoteles de his legibus egerit, in hoc ſecundo tractatu primi libri poſteriorum, Cap: 4. Sextò, generalis definitio omnium legum proponi debet.

Vltimò, Analyſis & exigeſis textus, vſum verum ſingularum legum & definitionum monſtrans, inſtituetur. Quæ autem propoſui, explicabo breuius & dilucidius quàm potero, itaq; primum caput aggrediamur, quod pertinet ad inſcriptionem horum quatuor librorum.

CAPVT

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

CAPVT PRIMVM.

MVlti anxiè ſatis, quærere ſolent & ſeſe excruciare, cur Ariſtoteles libros ſuos de ſyllogiſmo: priores duos priorum, & poſteriores duos ſequentes de demonſtratione, ἀναλυτικοὺς *inſcripſerit: Ad hanc quæſtionem licet vt fieri ſolet, in magna opinionum varietate, alij alias adferant rationes: in hac tamen plerięq; conſentiunt, propter illam particulam, quæ in poſtrema parte primi libri priorum continetur, deq́; ſyllogiſmorum* ἀναλύσει *in propoſitiones, figuras & terminos inſcribitur, omnes quatuor illos libros nomine* ἀναλυτικῶν, *inſignitos fuiſſe. Quod quidem, vt dari minimè poterit: ita rationes euidentes, ab eruditis & ingenioſis hominibus in*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

medium adferuntur, quæ contrarium euincunt, & hanc opinionem, vt incertam, fallacem, ac lubricam euertunt & penitus refellunt. Primùm quidem, parum probabile videtur, Ariſtotelem propter particulam, neque præſtantiſsimam, neque maximam: quatuor libros voluiſſe ita denominare: præſertim cum ea ipſa particula, in vno tantum libro ſit repoſita: vnde cum in poſterioribus analyticis, nihil de hac reſolutione ſeu retexione ſyllogiſmorum dicatur, atque adeò ad hos libros non pertineat, quomodo inde nominentur non apparet. Deinde, ſi quis aſſerat non propter ſyllogiſmorum ad propoſitiones & figuras reductionem: ſed propter aliam quampiam cauſam, poſteriores libros hoc modo appellatos fuiſſe: vix etiam ipſe ſatis conſtanter, hanc ſententiam

tiam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

tiam tuebitur. Primùm enim hoc pacto, non commune nomen habebunt iſti quatuor libri, aut non ob communem cauſam ita vocati ſunt: ſed priores quidem ab ea ſyllogiſmorum retexione, quæ dicta eſt: poſteriores autem ab alio, nomen acceperunt, quod quidem Ariſtoteli aduerſari, minime dubium eſt. Nam Ariſtoteles ita hos quatuor libros, in principio primi priorum analyticorum coniungit, vt diſiungi proximè dicto modo nequeant. Poſtremò inuenienda aliqua cauſa etiam foret, propter quam ſecundus liber analyticorum priorum, ab illa reſolutione rectè denominatus fuiſſet, quum in eo nihil magis locum habere poſſe videatur, quam in ſequentibus duobus libris. Accedit ſuperioribus etiam alia cauſa firmior, ſententiamq́ noſtram magis roborans, nempe quòd

3. Prælectio 12. Martij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

omnino plurimum differunt, ἀνάλυσις iſta, de qua in fine primi priorum & Methodus analytica, à qua nomen hoc, prædictis libris inditum conſtabit. Etenim analyſis iſta, eſt retexio ſeu reductio, facti iam ab aliquo ſyllogiſmi, in ſuas propoſitiones & terminos: at Methodus analytica progreſſio quædam eſt artificioſa, à fine propoſitæ rei alicuius, ad inuentionem eorum, à quibus ille finis producitur, hîc præter finem nihil habemus, ſed omnia quærimus, ibi omnia habentur in medium proiecta, & tantummodo ex verbis, vel etiam à nobis excogitatis ſeliguntur propoſitiones neceſſariæ, & reijciuntur alienæ & ſuperuacaneæ. Secundò, per reſolutionem nulla ars inuenitur, ſiue inuenta eſt: ſed per iam dictam Methodum analyticam, omnes artes inuentæ ſunt:

hoc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

hoc frequenter affirmat Philoſophus, neq́; aliud nos ratio docet. Quippè niſi finis ad agendum, contemplandum, quærendumq́; excitet, nec agere, nec ſpeculari, nec quærere quiſquam volet.

Quare vt concludamus hoc primum membrum, ex iam datis maximè apparet, quod Ariſtoteles hos quatuor libros, in quibus præcipua & maxima pars logicæ artis continetur, non ἀπὸ τῆς ἀναλύσεως συλλογισμῶν εἰς τὰ σχήματα, καὶ τὰς προτάσεις, non à reſolutione ſyllogiſmorum in figuras & propoſitiones: verum ἀπὸ τῆς ἀναλυτικῆς μεθόδου denominaſſe. Cuius quidem rei, duas proferre cauſas mihi poſſe videor. 1. eſt, quòd per hanc methodum, diſpoſuiſſe capita totius diſputationis de arte logica videtur. Quòd qui negat, rem non ſatis

per-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

perpendit, & cognouit. Quare à methodo iſta, quæ perpulchræ diſpoſitioni totius operis, aut certè maximæ parti conuenit, rectè hos libros nominauit. Altera eſt, quòd hac inſcriptione ſe authorem logicæ artis, oſtendere voluerit: Cùm neq; parùm probabile ſit, ipſum non modò præcepta ab alijs excogitata illuſtraſſe & demonſtrationibus confirmaſſe: verumetiam, præcipuam eorum partem adinueniſſe, atq; hoc modo, artem perfeciſſe, præſertim, ſi quis ipſum de his rebus 17. cap: 2. elench: diſſerentem, audiat.

DE SECVNDO Capite.

I*N hoc ſecundo membro, antequam ad res ipſas deſcendam, monendi mibi ſtu-*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

hi ſtudioſi de his duobus, ſunt: I. De nominibus Dialectices, logices, artis & ſcientiæ, vt quomodo his, in hac diſputatione vtatur Ariſtoteles, intelligant. 2. Duobus modis aliquid probari poſſe, ſcilicet, proprijs rationibus & communibus. In his duobus, fundamentum poſitũ eſt omnium dicendorum in hoc ſecundo capite.

DE PRIMO.

PRincipiò quod ad nomen logices, non pro Philoſophiæ tertia parte, (quæ cæteris duabus ab Academicis & Stoicis addita exiſtimatur, & Rhetoricam, Dialecticam, atq; Grammaticam complecti, ſcribitur) ſed tantum pro ea arte ſignificanda ponitur, quam multi nomine Organi, alij iudicij exprimunt: quum ſcilicet, Dialecticam in Iudicium & inuentio-

nem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

nem ſecant: hoc eſt pro ea tantum-modo arte vſurpatur exprimenda, quæ nos docet conſtruere definitiones, diuiſiones & ſyllogiſmi ſpecies. Itaq; meminerint hîc ſtudioſi, quotieſcunq; vel legant vel audiant Ariſtotelem, logicorum argumentorum facere mentionem, Dialectica communia & veriſimilia ſolummodò ipſum intelligere. Deinde nomen Dialectices, neq; cum Platonicis pro prima Philoſophia, neq; cum Academicis & ſtoicis, pro arte, aliquid quouis modo concludendi, quomodo hodiè permulti accipiunt, & intelligunt, accipit Ariſtoteles: ſed pro facultate ſeu arte probabiliter, ex communibus & opinabilibus de re propoſita quauis diſſerendi, quæ ab ipſo in Topicis tradita expoſitaq; habetur. Tertiò, Nominibus artis & ſcientiæ, eodem

modo,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

modo, & in eodem ſignificato vtitur, alterumq́; pro altero ſine diſcrimine ponit, & hoc quidem ideo facit, quia nonnunquam dicere cogitur, quæ vtriſq́;, ſcientiæ videlicet atq́; artibus, conueniunt. Sic & facultatis nomen, pro ſcientijs pariter & artibus ponit: tametſi quid, ab his, facultas, aliquando differat, nemo ignoret, quemadmodum & qua in re artes & ſcientiæ diſtinguantur. Atq; hoc de nominum vſu dictum ſufficiat.

Cæterum quod ad alterum, quum de re aliqua diſputamus, ſiue nobiſcum, ſiue cum alijs conferamus, neceſſarium eſt, vt argumenta, quibus vel noſtram ſententiam firmare, vel alienam confutare, vel aliâs veritatem inueſtigare, patefacereq́; inuentam, ſtudemus, aut ex proprijs alicuius artis principijs ducantur, aut ex

commu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

communibus quibuſdam ſententijs extruantur. Modi plures non inueniuntur. Nam omnis probatio, vel eſt certæ alicuius facultatis propria: vel nullius propria: ſed talis quæ ex æquo cunctis, aut ſaltem pluribus aptari queat. Sed primum videlicet: ſingulas ſcientias, ſua quædam habere principia, quæ non ſint ipſis cum alijs communia, non opus habet probatione. Quid enim ad Geometricas quæſtiones explicandas proſunt Geometræ, Medicinæ principia, vel aphoriſmi hypocratis, aut econtra. Hoc enim pacto de genere in genus tranſitur, contra præceptum philoſophi. Nam propoſitiones ſic propriæ non permanent, verum alienæ efficiuntur: vt ſi Arithmeticæ propoſitiones, transferuntur in Geometriam (vt dictum eſt) aut Geometricæ in

Quarta prælectio 15. Martij.

Arith-

2703.

Arithmeticam: vel ſi clarius exemplum vel notabilius deſideras, ſi Phyſica pronunciata Ethicaué, vel vt vno verbo dicam, Philoſophica in ſacroſanctam Theologiam traducuntur ac deportantur. Quam diſtinctionem multi Theologorum prorſus negligunt, & in grauiſsimis de religione controuerſijs, fas eſſe ſibi Philoſophari arbitrantur. Qui ſi ita perrexerint, dubium non eſt ſupplicia æterna eos certò certius manere. Hominis enim verbo magis credunt quàm verbo Dei, quoniam propter quod vnumquodq; eſt, vt Philoſophus ait, id potius eſt. Cæterùm, ſi hæ duæ diſciplinæ coniunctæ fuerint, ita vt hæc Theologiæ ſubijciatur, & non altera cum altera confundatur, exiſtimo equidem in cauſarum veritate cùm iudicanda, tum inuenienda, neq; labora-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

turos nos eſſe, neq́; turpiter hallucinaturos, ſed ne longius ab inſtituto digrediamur, ſi aliquando eadem repeeriuntur in diuerſis artibus principia, dubium non eſt quin vel altera ab altera ſit mutuata, vel certè non ſimiliter ipſis vtatur, quod contingit in ijs artibus & ſcientijs quæ ſibi inuicem ſuccedant, vel (vt in ſcholis loquuntur) ſubalternentur.

Ariſtoteles cap: 8. P. Poſteriorū.

Verùm alterum, communia reperiri principia, ſiue communes extare ſententias, quibus de re qualibet ferè ex æquo ratiocinari poſſumus, nemo dubitat. Etenim Dialecticus talibus ferè vtitur in diſſerendo, quo fit vt de omnibus propoſitis rebus, ſimiliter ex arte ſua diſputare audeat & poſſit, quum principijs vtatur, quæ vnicuiq́; rei accommodari queant.

Hanc ſententiam confirmat

Ariſto-

Ariſtotelis teſtimonium, quod extat in ſecundo cap: 1. libri Rhetorices Theodecteæ. Δέγω γὰρ διαλεκτικοὺς τε καὶ ῥητορικοὺς συλλογισμοὺς ἐιναι, &c. *ex quo loco Ariſtotelis, quinq; ſunt notanda, quorum primum docet, duo eſſe probationum genera vt ſupra docui. Secundum, Syllogiſmos Dialecticos ex communibus illis, ait conſtare debere. Tertium, communia hæc, non ad vnam magis, quàm ad aliam artem pertinere, atq; ideo verè communia eſſe oſtendit. Propria verò è conuerſo dici indicat, quæ vni tantum generi ita congruant, vt alij nulli eodem modo conueniant, propoſitiones, inquit, ſunt de Phyſicis, ex quibus nec ſyllogiſmus, nec Enthymema fit in ethicis, vnde ſatis liquet propoſitiones ex medicina excerptas: Ita huius eſſe proprias, vt in hac ſola*

 polle-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

polleant, ſic geometricæ in geometria, ac ethicæ in diſputatione de moribus pondus habent. Quartum eſt, quòd communia iſta ſiue Dialectica ſiue Topica, affirmat eiuſcemodi eſſe, propter quæ neminẽ in certo genere, ſeu in certa aut particulari arte eſſe ait, quòd in nullo certo genere iſta verſentur, nec vlli vni materiæ, aut generi rerum ſoli congruant: ſed omnibus ex æquo conuenire poſsint. Taceo quòd ab initio Rhetorices ſcripſit, palam affirmans Dialecticam & Rhetoricam, circa communia hærere tantum, ac certum ſubiectum nullum habere: quin omnes homines aliquo pacto vtriuſq; participes eſſe: quos tamen reliquarum ſcientiarum notitiam obtinere, nullo modo concedit. Quintum, ſi principia (ſcilicet propria) habere aliquem contingat, non amplius

erit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

erit Dialectica aut Rhetorica, ſed illa cuius principia habet. In memoriam ergo nunc reuocent ſtudioſi. I. quod ex Ariſtotele abundè docui, duobus modis aliquid probari poſſe. 2. Dialecticam, peculiarem & ab omnibus alijs artibus ſeparatam eſſe facultatem, quæ in veriſimilibus & communibus ſolum occupetur, nullius artis propria conſectetur. Iſtis hoc modo expoſitis, nunc conſequens eſſe videtur, quò magis vſus vocum menti ſubijciatur, vt duo faciamus. Primum, vt breuibus deſcriptionibus naturam eorum particulatim explanemus. Alterum, vt tum poſtea differentiam ac diuerſitatem, qua inter ſe differunt hæ voces, Logica, Dialectica, & demonſtratio adferamus, vbi primum oſtendam dialecticam & demonſtrationem longiſſimè inter ſe differre.

2703.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Deinde analyticam doctrinam, quam hodie pleriq́; omnes logicam nuncupare ſolent, diuerſam ab vtraq́; Dialectica ſcilicet & demonſtratiua ſcientia.

Quinta prælectio 16. Martij.

Quod ad primum in hunc modum deſcribi poteſt Logica, Logica eſt ars, præcepta ſiue regulas præſcribens conſtituendi inſtrumenta cognoſcendi.

Huius definitionis duæ ſunt partes. I. Pars continet genus, genus autem eſt ars, quæ cum nihil aliud ſit, quàm præceptorum collectio, certa lege ac methodo comprehenſa, ſequitur artem aliquam liberalem, abſq́; præceptis logicis addiſcere velle, non ſaltem laborioſum, ſed omnino impoſſibile eſſe. Nec obſtat mihi quod aſſumant: multos multa ſcire, logices cum ignari ſint, vnde conficiunt ali-

2703.

quem, rem quampiam ſcire ac cognoſcere, abſq; præceptorum iſtorum noticia. Ad hoc reſpondeo, concedendo verum aſſumptum eſſe ſecundum quid. Sed addo nihilominus quòd hoc ipſum quod norunt, ita norunt, vt an rectè & certò norint, & an falli nequeant, nihilominus neſciant.

Secunda pars eſt differentia, quæ continetur in poſtremis verbis, nimirum Conſtituendi inſtrumenta, &c. Hæc differentia innuit logicam tradere inſtrumenta, quorum conſtituendorum regulas præſcribit. Sed quænam hæc ſunt inſtrumenta? reſpondeo, propoſitiones, definitiones, diuiſiones, ratiocinationes, tum neceſſariæ & demonſtratiuæ, tum probabiles & Dialecticæ. Ex hac definitione tria diſcimus: I. Neceſſe eſſe vt quiſquis ex arte nouit fabricari in-

Vſus definitionis in tribus conſiſtit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ſtrumenta, quorum conſtructionem logica docet, artem etiam conſtituendi eadem prius nouerit. Cæterùm in materialibus inſtrumentis, non eſt neceſſe vt qui inſtrumenti alicuius vſum probe callet, artem quoq; fabricandi illud idem, calleat. Nam corporea inſtrumenta, quæ certus artifex fabricatus eſt, cum per ſe iam ſubſiſtant, ab alio arripi queunt, inq; vſum traduci, quamuis artem vel modum conficiendi ea neſciat. At inmaterialia ſiue rationis inſtrumenta, quia non ſunt res corporatæ, atq; in intellectu ſolum vtentis ſubſiſtunt, poßideri nequeunt, quin ſimul ars ipſa præſcribens ac docens poßideatur. Deinde diſcitis quòd præcepta logices, quæ nihil aliud ſunt, quàm modus iſte ſciendi ſeu cognoſcendi, plurimum differant ab eo, quod iuxta eo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

ta eorum præſcriptum addiſcimus. Poſtremò, quòd qui logicam ſolum nouerit, rerumq́ & aliarum ſcientiarum imperitus ſit, is propemodum nihil nouit: & hoc eſt quod ſoliti ſunt quidam dicere, purum logicum eſſe purum aſinum. Atq́ hoc quidem ſufficit de deſcriptione logices.

Dialectica autem, ſecundum Ariſtotelis mentem & Simplicium, nihil aliud eſt, quàm congeries locorum, ſiue communium ſententiarum, quæ cunctis rebus ferè aptari poſſunt, vel vt dicam ἀμαθέστερον ἀλλὰ σαφέστερον, *nihil aliud eſt, quàm veluti armamentarium, omni probabilium propoſitionum genere inſtructißimum, ex quo quoties cuiq́ libet, argumenta promere poßit, vel ad ſe defendendum, vel ad alium tentandum, exercendum atq́ oppugnandum. Hæc loca*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ſiue communes ſententias, ex quibus Dialectici & Rhetorici ſyllogiſmi conſtant, dubium non eſt Ariſtotelem in Topicis tradidiſſe, quod qui ābigit, ſi vel ſolum primum Topicorum attentè & cum iudicio perlegere volet, perſpicuè intelliget methodum ex probabilibus diſſerendi: ita ab ipſo in topicis traditam eſſe, vt materiam ex qua, conficiunt Dialectici ſuas ratiocinationes, in illos libros propè omnem comportarit. Diſcitis itaq; hinc, longè aliter ſe rem habere cum Dialectico quàm cum logico. Nam logicus ſe propemodum habet, quemadmodum Grammaticus aliquis, qui nihil aliud didicit, quàm regulas congruè loquendi: nec res vllas nouit.

6. Prælectio 18. Martij

Verum dialecticus bonus, etiamſi in arte alia nulla, ſit præcipuè eruditus, de re propoſita ferè qualibet, appoſi-

tè

2703.

tè & artificioſè ex artis ſuæ principijs diſſerere poteſt, & hoc quidem ex topicis, qui libri continent locos ſiue communes ſententias, ex qualibus, Dialectici ſyllogiſmi conflantur, ſupra trecentas. Logicæ & Dialecticæ naturam, deſcriptionibus vtcuncq; expreſſi atq; diſtinxi. Iam demonſtratiua ſcientia, quomodo ſit deſcribenda, conſiderandum erit, quæ, quia tam latè patet, quàm latè patent res demonſtrationis capaces, difficulter certè adumbrari verbis claris poterit. Verum ſi aliquid hîc tentandum videtur, ſic dici poteſt. Demonſtrandi ſcientia vel methodus demonſtrandi, eſt habitus inueniendi & perſpiciendi veram cauſam, & proximam, quòd & cur in vnoquouis ſubiecto, paſſio ſiue proprietas ſiue affectio demonſtrabilis inſit. Ex de-

ſcriptione

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ſcriptione hac tenebunt, ſtudioſi, quòd hæc facultas non in paucis chartis contineatur, ſicut Dialectica, ſicut Logica, & ſicut cœteræ artes ac ſcientiæ penè omnes: ſed pro multitudine rerum demonſtrabilium multiplex ſit, & pro earundem varietate varia quoq;. Quæ varietas non ſolum in forma ſyllogiſmi, ſed in diuerſitate rerum quæ demonſtrantur, conſiſtit. Nunc quia de deſcriptionibus dictum eſt, ad ſecundum membrum veniemus, & iuxta inſtitutum ordinem progrediemur, ac differentiam inter demonſtrationem & Dialecticam, à materia, forma, obiecto, lege prima & lege ſecunda, item finitate & infinitate oſtendam.

2703.

ETſi autem Ariſtoteles in poſterioribus analyticis, regulas nobis præſcripſerit, quas in demonſtrando ſequi cogimur; aut iuxta quarum præſcriptum demonſtrationes conſtruere nos oportet. (Siquidem certi eſſe volumus, nos à recta via non deflexiſſe,) non tamen ille materiam demonſtrationum, in prædictis libris poſuit, vel proponere potuit: in cauſa eſt, demonſtrationem omnem in certo aut determinato genere conſtitui, oportere, atq; alijs & diuerſis artibus confici. Sed de Dialectica non hoc modo res ſe habet, ſed planè contrario. Nam Dialecticæ præcepta ſimul & materia Dialecticorum ſyllogiſmorum, hoc eſt, propoſitiones præcipuæ & generales propè omnes, in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

opere vnò ac certo, ſcilicet in topicis libris, actu poſitæ comprehenſæq́ſunt. Continent enim locos ſiue ſententias communes omnino plurimas, quas Dialecticus in diſſerendo de qualibet re propoſita, adhibet, atq́ ad rem quamuis perfacilè aptare poterit. Quod ſi non vtramq́ ſyllogiſmi propoſitionem, ibidem ſemper inueniri aliquis contendat, non debet hoc mirum alicui videri. Res etenim quæ in diſceptationem veniunt, infinitæ quodammodo ſunt, verba autem finita. Satis igitur eſt, ſaltem maiorem à logicis vocatam propoſitionem, in qua ferè firmamentum & robur ſyllogiſmi conſiſtit, in his ipſis plerumq́ deſcriptam inueniri.

II. A FORMA.

Qui

2703.

7. Prælectio 19 Martij

QVi demonſtrare aliquid cupit, vtramq́ propoſitionem à rei demonſtrandæ eſſentia ſumere debet, & eas ita proprias rei demonſtrandæ eſſe conuenit, vt alteri nulli rei aptari poßint, vnde ſequitur quòd fruſtrà eas alibi quæret, quàm in ea ſcientia, in qua id quod quæritur ex profeſſo docetur. Quare ſi Theologicam aliquis demonſtrationem meditatur, propoſitiones fruſtrà inuenire extra facultatis Theologicæ terminos, ſtudeat.

Dialecticus autem qualiſcunq́ aut de quacunq́ re proponatur quæſtio, parum curat, vt qui ex ijſdem ac communibus, de vnaquauis re diſputet: Siue enim quæſtio propoſita ſit Medica, ſiue Phyſica, ſiue Arithmetica, ſiue Logica, ſiue Ethica, ſiue Theologica, ex ijſdem ſemper locis argumenta

menta

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

menta promit, & propoſitionem ſaltem primam, perpetuo ferè actu repoſitam, in arte ſua nouit, alteram etſi anguſtiorem aſſumat, atq; in ea propius aliquantò ad rem quæſitam accedat, eandem tamen ex communibus accidentibus, adiunctis, cognatis & alijs circumſtantijs, atq; adeo ex aduerſarij opinione & confeſſione arripit.

III. IN OBIECTO.

QVi demonſtrat, circa rem certam verſatur, nec poteſt ex principijs ſuæ ſcientiæ proprijs, aliquid in diuerſo genere, demonſtratione concludere, niſi quomodo id ab Ariſtotele, in 7. cap. 1. libri poſteriorum analyticorum expoſitum eſt: At Dialecticus nullum habet ſubiectum genus certum,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

tum, vt paſsim idem affirmat, atq; octauo capite iam citati libri ſcripſit. Sed æqualiter de omnibus rebus diſſerit, ac vnum & idem principium, rebus natura diuerſiſsimis aptat.

IIII.

Differunt à conditionibus veritatis, id eſt, lege prima & ſecunda noſtra, quia demonſtratio conſtruitur ex neceſſarijs & proprijs & ab eſſentia rei demonſtrandæ, ſumptis propoſitionibus, nec in demonſtrando extra cancellos artis, in qua tunc verſatur, exilire poteſt, vt aliunde auxilium accerſat. Dialecticus autem nullum horum facit, ſed ex communibus accidentibus, & ex propoſitionibus à re alienis, modo probabiles ſint, aut ſaltem ei, cum quo aut con-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

tra quem diſſerit, videantur & pro-
bentur, propoſitum ſuum confirmat.
Item materia demonſtrabilium, etſi
per vniuerſam naturam peruaſit, non
tamen poſſunt in genere quolibet, om-
nia demonſtratione oſtendi. At Dia-
lecticè probari aut confutari poſſunt
omnia. De omnibus namq́; , etiam
de primis ſcientiarum principijs, po-
teſt ac ſolet Dialecticus diſſerere.

V. AB INFINITATE ET FINITATE.

TOt ſunt demonſtrationum
principia, quot ſunt res
demonſtrationis capaces,
aut certè quot ſcientiæ
ſunt, demonſtrationibus vtentes. Sed
infinitæ ſunt res demonſtrationum
capaces. Relinquitur ergo infinitas
eſſe demonſtrationes, & per conſe-
quens

quens non in vno libro, omnium de-
monſtrationum propoſitiones maiores,
colligi potuerunt, vt quæ pro rerum
varietate mira, mirè quoq́; varient.
Cæterùm Dialecticorum principia,
propemodum omnia vel certè pluri-
ma, in vno Topicorum volumine ab
Ariſtotele comprehenſa, deſcriptaq́;
leguntur, non igitur διαλεκτικὴ καὶ
ἀπόδειξις μία. Probaui niſi vehemen-
ter fallor ſolidè ac perſpicuè ſimul,
Dialecticam à demonſtratiua ſcientia
plurimum differre. Nunc reſtat &
alterum probandum, nimirum Logi-
cam ab vtraq́; hac, planè diuerſam ac
diſtinctam eſſe.

Vbi primum probabo logicam diſtinctam à demonſtratione, deinde à Dialectica, poſtremò ab vtraq́;. Primum autem vt ſtudioſi intelligant, non tantum rationibus, ſed ex- *Octaua prælectio 22. Martij.*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

emplis expediemus omnia. Fingamus igitur aliquem domum ſibi extruere velle, qui ad fabrum materiarum aut architectũ veniens, quantam & qualem habere deſideret, primum indicabit. Dicet enim ſe domum cupere certæ cùm longitudinis: tum altitudinis: vt trium aut quatuor tabulatorum, iuſtè inter ſe diſtantiæ, & certo præterea numero conclauium inſtructam: ſignificabit etiam quo in loco, & quot in ea hypocauſta, atq; etiam vbi & quot deſideret cubicula, vbi culinam & cæteras domus partes cupiat eſſe, ſimul exponet, atq; talem ſibi domum extrui præcipiet, qualem vel verbis, vel exemplo chartaceo deſcripſerit, quantumuis ipſe artis ædificandæ omnino ſit ignarus. Verùm, architectus ex congeſta materia iam domum ædificat, & ad formam ſibi

2703.

præſcriptam, aream totamq́; domum partitur, & nulla in re à mandatis diſcedit: qui ſic ædificauit, rectè ædificaſſe dicitur: non quòd ædificandi artem, ab eo, cui operam ſuam locauit, acceperit: ſed quia artem ſuam, legibus ipſi ab ædium futurarum domino præſcriptis, accommodauit. Iam cogitare debetis logicum eum eſſe, qui quomodo ædificari domus debeat, imperet: demonſtratorem autem, fabrum ſeu architectum. Etenim ſimili ferè modo regulas præſcribit logicus illis, qui demonſtraturi aliquid ſunt, ad quas in conſtituenda demonſtratione perpetuò tanquam ad ſcopum ſic reſpicere coguntur, quemadmodum qui ædificat, ad propoſitum futuræ domus ſimulachrum, reſpicere in omnibus cogitur. Ex hoc exemplo, omnino tardum eſſe eum oportet, qui nondum per

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ſpicit, longè diuerſiſſima eſſe logices præcepta, vel omnia, vel ea tantum, quæ quales eſſe demonſtrationes oporteat, docent tenere, & demonſtrare aliquid, iuxta hæc præcepta poſſe. Tantum inquam differunt, quantum perpendiculum habere, & ad huius præſcriptum parietem dirigere, aut lapidem incidere formareq́ poſſe. Nunc verò quod de diuerſitate logices & demonſtrationis dictum eſt, idem etiam de Dialectica vel Dialectico, qui ſanè quoq́ plurimum diſtat à logico cenſere debetis. Nam & huic logica, certas præſcribit regulas, vt quomodo & ex qualibus, ſyllogiſmum ſuum conficere debeat, intelligat: quanquam longè pauciores huic, quàm demonſtratori præſcripſerit, quas quidem reperietis in I. Topicorum, (loquor ſolum de præceptis ſyllogiſmi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

logiſmi Dialectici : non de illis, quibus ad diſputationes, tentationes, congreſſus, & ſimilia, inſtruimur) quæ præcepta, non magis inſerit vlli ſuo ſyllogiſmo, Dialecticus, quàtenus ſcilicet Dialecticus eſt, neq; de logicis regulis diſceptat, quàm demonſtrator. Sed cum cognoſcere cupit an rectè, hoc eſt, an Dialecticè ſit ratiocinatus, ad logices præcepta examinat, vt iam de demonſtrationibus dixi. Hactenus explicaui aliquo modo duo priora, reſtat iam vltimum probandum, nimirum logicam ab vtraq; diuerſam eſſe, quod quidem tribus modis præcipuè fiet.

I.

LOgica doctrina docet quo pacto ſyllogiſmi conſtituendi ſint : ſiue quo pacto orationis partes aliquot,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ita connectendæ ſint, vt ex ipſis conceſsis aut poſitis, id conficiatur quod confici volumus. Sed tam demonſtrator, quàm Dialecticus huiuſmodi ſyllogiſmis perpetuò vtitur, & regulas à logico præſcriptas, in contexendo ſyllogiſmo ſuo, obſeruare & ſequi cogitur. Vnde analytica doctrina, quam logicam pleriq; vocant, reliquis præſcribens & imperans, tam à Dialectica, quàm à demonſtratiua ſcientia eſt diuerſa.

II.

EX ſuperiore probatione manifeſtum eſt, logicam non minus Dialectici quàm demonſtratoris eſſe famulam, ſiquidem vtriq; ex æquo & ſimiliter famuletur. Hoc cum verum ſit, conſectarium prorſus erit, vt vel

eadem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

eadem ſit cum vtraq́; facultas: vel certè vt Dialectica & demonſtratiua ſcientia, vnà & eadem ars ſint: vel ſi hæ differunt inter ſe, quod validiſſimè oſtenſum eſt, vt ab vtraq́; logica ſit diſtincta. Sed cum duæ priores ſententiæ ſint manifeſtiſſimè falſæ: conſequens eſt logicam eſſe neutrius partem, ſed diſtinctam ab vtraq́;.

III.

ALiud eſſe regulam, & aliud eſſe id, quod ad eam dirigitur, inter omnes (puto) homines conuenit. Nullus enim tam eſt ſtupidus, qui non aliud eſſe lapidem qui ad regulam excinditur, quàm regulam, atq́; aliud eſſe parietem videat, qui ad perpendiculum extenditur, quàm perpendiculum. Quare cum logicam con=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ſtet, cùm demonſtratori, tum Dialectico regulas præſcribere, ad quarum præſcriptum ſuos conficiat ſyllogiſmos: extra controuerſiam verum erit, aliud eſſe cum demonſtratiuum, tum Dialecticum ſyllogiſmum, ad præſcriptum logicarum regularum conſtructum, & aliud regulas, ad quarum legem talis ſyllogiſmus compoſitus eſt, & per conſequens logicam à Dialectica & demonſtratione diſtinctam. Hæc ſunt quæ de diſtinctione logices, Dialectices & demonſtratiuæ ſcientiæ ex peripateticorum: cùm veterum tum recentium ſcriptis, colligere voluimus: multa omiſi ne hoc caput plus iuſto excreſceret. Nunc vt ſtudioſis meditationis & diligentiæ præbeatur occaſio, accedam ad tertium caput, videlicet ad recitandum incommoda, quæ nominum ſimul ac

rerum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

rerum dictarum confuſio ſeu pertur-
batio procreauerit.

CAPVT TERTIVM.

IN hoc capitè, non recenſe-bo omnia incommoda, quæ ex hac confuſione rerum oriuntur, hoc enim magni laboris res foret: ſed tantum ea, quæ in omnium ore & oculis verſantur. Quorum primum eſt, abſurda illa Dialectices bipartita diuiſio, qua, in iudicium, et inuentionem diſtracta eſt. Intelligunt autem in hac diuiſione per iudicium, rationem conformandorum ſyllogiſmorum & definitionum. Per inuentionem autem intelligunt pleriq́;, non illam τῶν προτάσεων εὐπορίαν, de qua in prioribus analyticis Ariſtoteles egit: ſed topicorum libros, ſeu rationem inueniendorum argumento-

rum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

rum in topicis præſcriptam. Verùm quòd ad hanc diuiſionem, prior illa pars, iudicium nimirum, præcepta continens generalia, nulliq́; materiæ propria, logicæ pars eſt, quæ nihil habet cum Dialectica ſimile. Hæc enim locos habet communes, quos aptare quibuslibet rebus poſſumus: Illa tales nullos habet, ſed præcepta tantum, & veluti indices viæ præſcribit: quos qui abundare argumentis cupit, in perquirendo ſequi & obſeruare cogitur. Deinde qui prædicto modo bipartito, Dialecticam ſecant, & logicam vnà cum topicis libris intelligunt, abſurdiſsimè id faciunt. Nam artes tota natura, totoq́; (vt aiunt) cœlo diſtinctas copulant, atq́; vnam faciunt. Quis quæſo non videat, aliud eſſe regulas formandorum ſyllogiſmorum tradere? & aliud argu-

menta

2703.

menta ſuppeditare, ſeu methodum proponere per quam, de omni propoſito problemate, ex verisimilibus diſceptare poßit aliquis? aut an neſcire vllus poteſt, aliud eſſe modum conficiendi perpendiculi præſcribere: & aliud rurſus docere quomodo paries ad perpendiculum ſit extruendus. Ergo cum hæc ita inter ſe differant, legē noſtram iuſticiæ καθ' ἁυτὸ violāt, quum quòd Dialectices non ſit, Dialecticæ faciant & heterogenea permiſceant.

Etſi autem hanc Dialecticæ diſ- 10. Prælectio 26. Martij.
tributionem inter latinos Cicero primus approbauiſſe videatur, quam ab eo fortaßè Boëtius mutuatus eſt, & quem deinde plurimi alij ſecuti ſunt. Excuſari tamen Cicero poterit, quòd eam à ſtoicis & academicis, quos in Philoſophia præcipuè imitatus eſt, deſump-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

deſumpſiſſe exiſtimari queat. Nam
neutri ex iam nominatis Philoſophis,
propria à communibus ſeiunxerunt,
aut neceſſaria à probabilibus ſepara-
runt ac diſcreuerunt. De academicis
dubitare nullus poteſt, niſi idem igno-
ret, eos vnicuiq; liberum ſemper relin-
quere voluiſſe, imò præcipiſſe, vt ex
contrarijs ac contradictorijs ſententijs,
vnuſquiſq; quam vellet, teneret &
approbaret. Idcirco in vtramq; par-
tem de omnibus diſputabant, & tan-
dem ἐποχῇ hoc eſt ſuſpenſione, diſputa-
tionem finiebant nihilq; concludebant.
Quod ad ſtoicos attinet, ſcribit de his
Galenus in libro ſecundo de placitis
Hippocratis & Platonis, capite ter-
tio, eos nullam artem, neq; meditatio-
nem tradidiſſe, qua, ſcientiam pari-
entem propoſitionem, à Dialectico &
Sophiſtico diſtinguerent. Atq; ideo
in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

in ipſorum libris, omnis generis propoſitiones, confuſè nulloq; delectu habito, permixtas legi, propterea quòd ignorarent ſcientiæ effectricis ſumptiones, ad rei de qua ageretur, ſubſtantiam referri.

Cæterùm ſi Dialectices nomen, Cicero ita vſurpauit, quemadmodum apud Ariſtotelem vſurpatur: & per iudicium intellexit ſcientiam, argumenti rectè collocandi, interrogandi, proponendi, celandi, & quæ his ſimilia ſunt, quæq; non alibi quàm in topicis libris, pertractata fuiſſe conſtanter negamus, haud perperam ſenſit prorſus, ſed perperam ab alijs intellectus fuit. Quippe de tota arte quam hodiè vulgò logicam & organum appellant, locutum ipſum aiunt: idq; ex Ariſtotelis ſententia factum fuiſſe iudicant: eaq; de cauſa libros Topico-

Auerroes, Aphrodiſeus, Zabarella, Eraſtus,

rum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

rum, partem logices vel Dialectices (ſic illi logicam nominant) alteram ponunt, quòd vt ſentiant vix rationes inueniant, cum ipſum ex academicorum & ſtoicorum ſententia, de Dialectica diſputauiſſe in confeſſo ſit.

Deinde ſi ex Ariſtotelis ſententia, ipſum de Dialectica locutum aſſumitur, nihilominus vitioſè ipſum ſic diuiſiße conſtat: quippè legem iuſticiæ tranſgrediendo, diuerſißimas res vnam poſuerit. Ad hæc ſi per iudicium, argumentorum collectionem intellexiſſe alicui videretur, in eo rurſus, contra legem primam erratum foret, videlicet quòd neceſſarios locos cum probabilibus miſcuerit, & ex vtriſq́, argumenta, Dialecticum conquirere, eruere, proferreq́ voluerit. Vnde & hoc ſequitur, quòd illi tunc

2703.

tunc grauius errauiſſent, qui per iudicium, rationem formandorum ſyllogiſmorum, propoſitionum, definitionum intellexiſſent, cùm ipſe potius de locorum inuentione & collocatione intellexerit.

Poſtremò ſi per Dialecticam ſolam, diſſerendi integram artem dicatur intellexiſſe, cum Ariſtotele Cicero, ac ad imitationem Rhetorum, iudicium pro diſpoſitione poſuiſſe putetur. Non tamen errore vacat ſententia, ſequitur enim & illinc ſecundum incommodum. Numerat enim tunc inter Dialecticos locos, definitionem, & ab ea petere argumentum Dialecticum iubet. Hoc autem cum propoſito Dialectici pugnat. Nam peripateticus ſiue Ariſtoteleus Dialecticus, non vtitur in argumentando definitionibus veris. Si enim hoc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

faciat, non ex veriſimilibus aut communibus, ſed ex neceſſarijs & proprijs argumentaretur, quòd non eſt ipſius, ſed demonſtratoris, vt ſupra traditum. Ergo non immeritò Ariſtoteles, in libro περὶ ἑρμηνείας quæſtionem, qua quid ſit res, ſiue qua definitio quæritur, non eſſe Dialecticam aſſeueranter ait. Et rationem hanc addit, quia negetur hîc facultas πότερον, id eſt vtrumlibet, reſpondendi, quòd Dialecticæ quæſtionis eſſe proprium frequenter dixit, vt taceam definitionem aliquam, vel principium, vel concluſionem eſſe demonſtrationis, vel poſitu ſolum ab ea diſtare, vnde Dialectices minimè eſſe poterit, quod conficitur, ſi vel eſt inuentionis, vel iudicij partium (vt volunt) Dialectices, & non logices.

Sed profectò mirari nemo ſatis

poterit,

2703.

poterit, cùm viros alioquin præſtantiſsimæ doctrinæ, docentes audiat, Ariſtotelem in topicis definitionem vt locum propoſuiſſe, ex quo argumenta eruat dialecticus. Hinc concludere definitionem tanquam locum, pertinere ad inuentionem. Quod quidem vt nullo modo ſimpliciter concedendum erit, ita non ſequitur: licet propoſitiones quædam, de definitione contineantur in Topicorum libris: quales ſunt. Cui non conuenit definitum nec definitio: item cui definitio congruit, ab eo non poteſt definitum auferri, & quæ his ſimiles aliæ reperiuntur, definitionem ibi locum eſſe. Nam illis regulis nihil docetur aliud, quoties monſtrare aliquid ſtudemus, quàm definitionem propoſitam, bonam, & concinnam eſſe, vel non eſſe: nec etiam ſequitur cùm aliquis has

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

propoſitiones & quaſi regulas nouerit, continuò eum genus & differentiam, cuiuſq; rei perſpicere, aut eò facilius ac melius, rem propoſitam definitione explicare valere. Qua de re vt veram ſententiam teneatis, & definitionem non eſſe inuentionis ſciatis, accipiendum eſt Ariſtotelem in topicis minimè docuiſse conſtruere definitiones. Hoc enim ad logicam pertinet, ſcilicet leges definiendi præſcribere: quod in libro, 2. analyticorum, Ariſtoteles pro more ſuo eruditiſsimo præſtitit. Cùm in topicis tantum doceat, quo pacto communibus rationibus definitio quælibet, vel probetur vel confutetur. Si enim apud Dialecticum incidat definitionis alicuius mentio, aut aliàs oratio talis proponatur, quæ videri poſsit definitio: mox interrogabit aduerſarium,

vtrum

2703.

vtrum propoſitam orationem definitionem, eſſe credat eius rei, cuius eſſe dicitur definitio, aut non credat, & num bonam ac legitimam eſſe iudicet, nec ne iudicet. Si affirmet aduerſarius, locos à genere, proprio & accidēte adferet, (nam accidentis loci aliquid ſimpliciter ineſſe, vel non ineſſe oſtendunt.) Quòd ſi aliquid hoc modo non inſit, (nec vt genus quidem aut proprium ineſſe poterit) definitionis locos congeret, quibus aut non eſſe omninò definitionem, aut vitioſam eſſe probet. Si verò neget, rurſus, ex dictis, vel omnibus, vel aliquibus, argumenta promet, quæ commodam eſſe definitionem declarent.

In ſumma, per definitionem concluditur non probabili, ſed planè neceſſaria & immutabili ratiocinatione. Atq; hanc eſſe definitionis iuſtæ vir- 11. Prælectio. 29. Martij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

tutem diſcimus, vt primùm cauſas omnium, quæ definitum per ſe & neceſſariò expediant, indicet. Deinde vt quomodo ad ea quæ obijci poſſunt, reſpondendum videatur, monſtret. Poſtremò, vt vnde dubitandi occaſiones de re qualibet natæ ſint, oſtendat. Verùm ſi totos topicorum libros perlegas, neceſſarias & hoc pacto proprias rationes, Dialectico præſcribi non reperies, vnde qui tales propoſitiones ad Dialecticum pertinere credit, is quæ Ariſtoteles & peripatetici de iſta re ſcripſerunt, ſanè non conſiderauit, quòd ne quis ignoret, ipſum Ariſtotelis textum attentè conſideret. Atq; interpretum doctiorum omnium, præſertim Aphrodiſæi & Zabarellæ commentarium inſpiciat. Plura incommoda ex iſta nominum logices & Dialectices confuſione exorta, recen-

ſere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

ſere non libet: cùm ex his paucis, certè qui non delirat, aut ſtudio contentionis rixarumq́;, indiſsimulanter falſam ſententiam defendere conſtituit, promptè confitebitur, primum magnum eſſe logices, Dialectices, & demonſtratiuæ ſcientiæ diſcrimen. Deinde vix aliquem vnquam, abſq́; hac nominum diſtinctione, vim & naturam demonſtrationis atq́; ſyllogiſmi Dialectici intellecturum eſſe, de quo ſatis dictum eſto, vt iam de quarto aliquid dicere poſsimus.

CAPVT QVARTVM.

CVm maximè è re ſtudioſorum ſit ſcire, quo pacto ex finis notione logica adinuenta ſit, breuiter & dilucidè in hoc quarto capite id tentabo explicare. Quum omnes artes à

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

fine & propter finem excogitatas fu-
iſſe, ſuperius à me dictum ſit. Quæri
iam poteſt, quiſnam ille ſit finis, cuius
gratia, logica, quæſita inuentaq́; credi
debeat. Ad hanc quæſtionem reſpon-
deri facilè poterit, ſi cogitetur id quod
res eſt, logicam non res docere, ſed
circa orationum conſtitutiones quaſ-
dam verſari. Non enim tractat vel
medicas res, vel Phyſicas, vel Mathe-
maticas, vel Ethicas, quod nemo non
videt: Sed tota eſt occupata in for-
manda oratione, quatenus ea ad veri
dijudicationem, & ignotarum rerum
inueſtigationem vti ſoleamus. Hunc
igitur cum talem habeat finem propo-
ſitum, inquirendum fuerit accuratius
adhuc, qualemnam characterem, ſeu
quam formam orationi imprimat in-
ſculpatué logica. In oratione deſi-
deramus tria. Primum, congruita-
tem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

tem & perſpicuitatem. Deinde, ornatum, ſplendorem & copiam, et quæcunq; delectare, permouere & quò volumus, flectere auditorum animos poſſunt. Poſtremò, vim quandam perſuadendi verum: & quidem talem, vt eandem ſine errore aliquo conſequamur. Hæc tria ſi abſq; arte præſtare & conſequi ſic poſſemus, vt errorem nullum timendum nobis ſciremus, artem adhuc nullam requiſiuerimus. Etenim vt ita loquamur danicè ſicut parentes, & ij, quibus cum viuimus, loquuntur, ſine arte aſſequimur. Quo circa artem hic nemo cupit. At qui vel melius, vel aptius, vel alia lingua loqui deſiderat, magiſtro, vel obſeruatione, vel arte, hinc nata habet opus. Vnde vt perſpicuè, & congruè, ſignificanter, ac vſitatè animi ſenſa exprimere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

eloquiq́ poſſimus, inuenta eſt grammatica. Alteras orationis qualitates, affectionesq́ pleriq́ Rhetoricæ aſcribunt: logicæ profectò nemo vnquam ſanus tribuere auſus fuit. Reſtat itaq́ vt logica propterea ſit excogitata, vt orationis conſtructionem eam doceat, quæ ad dubiarum rerum cognitionem, inquiſitionemq́ neceſſaria ſit. Hic ergo finis eſt logicæ, regulas tradere conſtituendi orationes, quarum, ad inueſtigationem dijudicationemq́ veri, vſus eſt neceſſarius. Atq́ hoc ſufficit de quarto.

CAPVT QVINTVM.

ARiſtoteles cùm libros logices ſcriberet, logicamq́ ad artem reuocare ſtatuiſſet, finem ſibi propoſuit ipſum videlicet, ſcire, ſiue huius notionem.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

tionem. *Verùm cum per demonſtrationem dicerentur homines aliquid ſcire, & vt ipſe in I. Poſteriorum, capite ſecundo: aſſerit, demonſtratio conſtituenda ei erat, de qua quoniam dubitare aliquis potuit, an ne talis demonſtratio rerum, rectè conſtitui aut excogitari poſſit, ideo ſtatim, quandoquidẽ demonſtratio quatuor habeat quæſtiones, ſicut & vnumquodq́ ἐπιστητὸν videlicet εἰ ἔστι, ὅτι ἐστὶ, τί ἐστὶ, τὸ διότι: in primo capite eſſe demonſtrationem & quidem ἐπαγωγικῶς, vt propoſitum ſuum obtineat procedit, in omnibus nimirum modis ſciendi ſcilicet ſyllogiſmo, enthymemate* 12. prælectio 30. die Martij. *inductione exemplo, ſimili & in omni genere ἐπιστητῶν tam ſpeculatiuè quam practicè, & tam ἐπιστημονικῶς quàm ἐνδόξως, quibus confirmat quæſtionem εἰ ἐστὶ & negantium opinionem refutat.*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

tat. Sed vt commodè obtineat ſuum propoſitum, generalem præcognitionem, omnibus communem infert, nimirum de quacunq; re aliquid præſciendum eſſe, vel enim quòd ſit: vel quid quod dicitur ſignificet, vel etiam vtrumq; ſimul. Non enim omnia accipere poſſumus à docente, ſed aliqua ſunt quæ quaſi ſuppetias ad docendum, domo adferre oporteat, diſcimus enim ædificare, ſed non antequam quid lapides, aut quid materies eſſet, nouiſſemus. Vnde diſcimus omnia, quæ de qualibet re ſcire, aut neſcire, vel in dubium vocare homines poſſunt, quatuor quæſtionibus contineri. Nempè, an ſit, quid ſit, qualis ſit, & cur ſit. Per primam quæſtionem quæritur hoc, an res extet, ſiue in rerum natura exiſtat. Per ſecundam cuiuſq; rei natura, eſſentia ſiue definitio inquiritur.

Ariſtoteles in 1. capite, 2. poſteri.

tur.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

tur. Per tertiam de affectionibus, quæ in re aliqua inſunt, interrogamus. Per vltimam, cauſam poſtulamus, propter quam, tales in qualibet re proprietates inſint. Per haſce quæſtiones inquam, prædicta quærimus, non modò cum accuratam & certam rerum ſcientiam perinueſtigamus: verumetiam cùm probabilem noticiam venamur, quæ res vt fiat clarior, exemplo declaranda eſt. Peccatum igitur ſumamus, de quo primum quæri ac dubitari hoc poteſt, vtrumne huiuſmodi defectus vel morbus extet, de quo nomen hoc effertur, vel an imaginatione ſolum conſtet, ſicuti Chimera & Hippocentaurus. Deinde quæ ſit eſſentia peccati, quæritur. Tertiò num ſit corporis accidens, an etiam animæ: num perpetuò dominetur, vel etiam certis temporibus diſtingua-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

tinguatur, an in omnes homines extendatur, & quæ huius generis alia ſunt complura, interrogariq́ue poterunt. Poſtremò, cupimus etiam cauſam horum, & ſimilium cognoſcere. Quæ ſi omnia perceperimus, nihil nos latere ex omnibus illis meritò putamus, quæ de peccato ſciri poſſunt. Hæ quæſtiones licet quatuor ſint, poſſunt ac ſolent tamen, duobus in genere modis explicari, ſcilicet definitione, ſub qua deſcriptionem quoq́ue intelligere debetis, & Syllogiſmo tum Dialectico, tum demonſtratiuo, ac definitione quidem ſecundam quæſtionem, ſyllogiſmo verè reliquas tres, declaramus. Atq́ue hæc eſt ſumma prioris capitis, niſi quod in contextu, 4. 5. & 6. reſpondeat ad cauillum Menonis & aliorum Sophiſtarum, ex qua cum nondum occaſionem, cur

de

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

de noſtris legibus egerit, percepimus, reſtat vt & ſecundum ac tertium caput ſimiliter examinemus. Cùm itaq́ in primo capite, hoc modo demonſtrationem conſtituiſſet, quæ nihil aliud eſt, quàm ſyllogiſmus ſcientiæ effector: coactus eſt in ſecundo capite, hoc repetere & primum caput diligentius munire, quòd quidem in ſecundo capite facit, cuius ſumma ac ἀνάλυσις *hoc fere Enthymemate concludi poteſt. Scientia quæ nihil aliud eſt quàm immutabilis noticia cauſæ, propinquæ & veræ, per Syllogiſmum gignitur demonſtratiuum. Ergo neceſſe eſt, vt demonſtratio ſeu demonſtratiuus ſyllogiſmus conſtet* ἐξ ἀληθῶν, καὶ πρώτων, καὶ ἀμέσων καὶ γνωριμωτέρων, καὶ προτέρων καὶ ἀιτίων τοῦ συμπεράσματος: *hoc eſt ex veris, primis, medio carentibus, notioribus &*

cauſis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

cauſis concluſionis. Atq; hæc ſunt huius ſecundi capitis, quod totius huius methodi præcipua pars, & quaſi propoſitio exiſtit, membra: quæ poſtea vſq; ad 16. caput, tam copioſè et fuſè explicat, vt vix aliquid præterea deſiderari poſsit. Nunc ergo vt iam ſtudioſi intelligant, quod proponere volo, omnia in hanc ſummam contraham, nimirum cùm Philoſophus cap. 2. cum quo tertium cohæret, docuiſſet γένεσιν demonſtrationis: ex qualibus ſcilicet propoſitionibus, demonſtratio conficiatur. Ideo in hoc capite (Auerroe teſte) leges, ideſt modos, conditiones ſiue gradus quoſdam præſcribit, qui ſummè neceſſarias & ad demonſtrationem accommodatas, efficiunt propoſitiones: & ita quidem, vt ſubſtantia demonſtrationis fiat ſumma neceſsitas, hoc eſt, vt concluſio ſiue

ſcientia,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

ſcientia, quæ demonſtratione acquiritur, ſummè ſit neceſſaria, ſemper & vbiq; & de omni vera ideoq; æterna. Quare vt concluſio talis ſit, neceſſe eſt etiam tales eſſe propoſitiones, ex quibus concluſio illa colligitur. Atq; hæc eſt occaſio cur Philoſophus de his legibus egerit, ex qua iam perſpicuum euadit ſextum caput, videlicet quomodo noſtræ leges deſcribi poſſunt.

SEXTVM CAPVT.

NVnc ordinis ratio poſtulat, vt in hoc capite deſcribantur leges noſtræ, generaliter et coniunctim: quæ nihil aliud ſunt, quàm veræ & infallibiles normæ, perſpicuè iudicandi, in quibus propoſitionibus, prædicatum cum ſubiecto ſuo, æterno & inſo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

inſolubili nexu cohæreat. Definitio eſt bona, quia eſſentialis videlicet formæ & materiæ. Forma eſt ipſa norma & Materia ſeu obiectum circa quod, connexio ſubiecti & prædicati. In qua primum dixi, eſſe veras & infallibiles normas, quia cognitio vel norma, qua, aliquid cognoſcimus, non eſt ſimplex, ſed triplex Nam quædam neceſſaria eſt, ſtabilis & immota, quæ fallere nequeat. Deinde alia eſt fluxa, adumbrata, incerta & opinabilis tantum, quæ ſæpè decipere ſolet. Tertia vero eſt notitia quædam de rebus non vera, ſed apparens tantum, ſeu fucata & quæ vix notitia vocari poſſit, vt igitur excluderem duas poſteriores, ideo infallibilem dixi, quòd nimirum fallere nequeat. Deinde addidi cum ſubiecto ſuo æterno & inſolubili nexu, vt

nimirum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

nimirum inter caducas & perpetuas propoſitiones diſcernerem, quarum illæ ingrediuntur in demonſtrationem, hæ minimè: dicuntur autem perpetuæ propoſitiones, quarum integra atq; inuiolata manet omni tempore veritas. Cuiuſmodi ſunt neceſſariæ, in totum generales. Nam ſi generales ex parte fuerint vel ſingulares, quandoquidem res ſingulæ oriantur atq; intereant, idemq; partibus accidit, iam ſunt caducæ. Vt enim omnem hominem eſſe rationis ſiue ridendi facultatis, participem, perpetuum eſt: ſic vel quendam hominem, vel Petrum aut Iohannem, talem eſſe, caducum. Nam & quidam homo, vt Paulus vel Petrus, ſi iam non olim perijt, aliquando tamen peribit. Ergo ſi iam tenetis quæ propoſitiones in totum & quæ ex parte generales vel

13. Prælectio. 1. Aprilis.

ſingulares, item quæ perpetuæ & quæ caducæ: facilè etiam, quæ æterno & inſolubili nexu cohæreant, hoc eſt quæ ſummè neceſſariæ ſunt intelligitis, ac quum de definitione generali ſatis dictum eſt, reſtat vltimum.

CAPITIS VLTIMI.

PERIOCHA.

QVoniam omnis propoſitio ex ſubiecto aliquo & prædicato, connectitur ſcire oportet prædicatum in demonſtrationum propoſitionibus, non contingenter, ſed verè per ſe & reciprocè de ſubiecto prædicari: ideò in hoc capite quarundam vocum affectionem ac ſignificationem explicat, ex quibus quid maximam in propoſitionibus neceſſitatem faciat, intelligere poſſumus.

PAR-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

PARTES CAPITIS vltimi.

Huius capitis partes principales ac primariæ ſunt duæ. Prima eſt bimembris, cuius primum membrum eſt, Πόρισμα, *ex ijs quæ tradita ſunt in* 2. *capite, ad leges ſanciendas. Secunda vero, vt leges vel conditiones tres ſunt: ita & illa in tres partes alias, docendi gratia commodè diſtribuitur, quarum prima, primam continet legem, ſecunda ſecundam, tertia tertiam, &c.*

DE PRIMA PARTE, ita hahet Textus.

Ἐπεὶ δ' ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν, οὗ ἐστὶν ἐπιστήμη ἁπλῶς: ἀναγκαῖον ἂν εἴη τὸ ἐπιστητὸν, τὸ κατὰ τὴν ἀποδεικτικὴν

Quandoquidē illud cuius ſcientia eſt ſimpliciter, aliter ſe habere non poteſt, quâm ſimpliciter, ſequi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ἐπιστήμην. ἀποδεικτικὴ δ' ἐστίν, ἣν ἐχομεν τῷ ἔχειν ἀπόδειξιν. ἐξ ἀναγκαίων ἄρα συλλογισμός ἐστιν ἡ ἀπόδειξις.

tur neceſſarium eſſe. Illud quod cadit ſub demonſtratiuam ſcientiam: Demōſtratiua autem eſt quam habemus propter demonſtrationē. Demonſtratio igitur eſt ex neceſſarijs.

Ἐξήγησις πραγματική.

AD primum quod attinet membrum, quemadmodum ſuperius capite 2. contextu 8. ex definitione ſcientiæ collegerat: omne illud quod ſimpliciter ſcitur, id aliter ſe habere non poſſe, puta quàm ſimpliciter, neceſſariò & immutabiliter: ita nunc & hoc conſectarium ex eo infert: etiam illud quod demonſtratione ſcitur, cùm ſimpliciter, vt ex 2. capite

liquet,

liquet, ſciatur, aliter quoq́ ſe habere non poſſe, ſed ſimpliciter neceſſarium & immutabile eſſe, ac proinde demonſtrationem præmiſsis neceſſarijs conſtare. Sic autem argumentatur: illud de quo ſimpliciter eſt ſcientia eſt neceſſarium. Hoc autem non eſt aliud quam concluſio. Ergo concluſio demonſtrationis eſt neceſſaria. Hinc colligit, neceſſarium non poteſt ſciri niſi ex neceſſarijs. Sed concluſio eſt neceſſaria & ſcitur propter aliud, videlicet præmiſſas. Ergo præmiſſæ propter quas ſcitur concluſio, etiam ſunt neceſſariæ. Maiorem vltimi ſyllogiſmi probo, propter quod vnumquodq́ eſt tale, illud magis eſt tale, ſed concluſio cognoſcitur neceſſaria propter præmiſſas neceſſarias. Ergo præmiſſæ magis ſciuntur, & ſunt magis veræ et neceſſariæ quàm concluſio.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Ληπτέον ἄρα ἐκ τίνων καὶ ποίων αἱ ἀποδείξεις εἰσί. πρῶτον δὲ διορίσομεν τί λέγομεν, τὸ κατὰ παντὸς, καὶ τί τὸ καθ' αὑτὸ καὶ τί τὸ καθόλου.

VIdendum igitur nobis iam erit, ex quibus & qualibus propoſitionibus, demonſtrationes conficiantur. Qnod vt fiat primum explanabimus, quid ſit illud quod vocemus de omni & quid per ſe, & quid vniuerſale.

ALterum membrum primæ partis, continens propoſitionem tractandorum, in hoc capite. Quum autem ſeſe ita habeat, præmiſſas demonſtrationum debere eſſe neceſſarias, propter quas concluſio reputatur neceſſaria, agite, iam conditiones tres menti ſubijciamus, quæ animum tanquam leges ad examinandam & di-

iudi-

iudicandam talem neceſsitatem, obligabunt, quarum vnaquæq; quid ſit, planum faciemus. Ex hoc loco & præcipuè ijs verbis, ἐκ τίνων καὶ ποίων αἱ ἀποδείξεις εἰσὶ, *ex quibus & qualibus propoſitionibus, demonſtrationes conficiantur. Obſeruare licet, cùm Ariſtoteles, in his libris ſaltem de demonſtrationum propoſitionibus agat, quibus has tres leges, tanquam certa* κριτήρια *accommodauit, contra mentem Ariſtotelis, alium eos, his legibus ſenſum affingere, qui eas ad methodum in omnibus artibus & diſciplinis aptent. Quandoquidem aliud eſt totam artem tradere, aliud concludendo aliquid demonſtrare: & aliud præterea ſubiectum materiale. (Auerroe docente) & aliud formale, & licet materiæ artium, competere poſſunt aliquo modo hæ leges: for-*

mæ tamen quæ longè aliud eſt in de‑
monſtrationibus Syllogiſticis, quàm
in Grammatica, Muſica, aut reliquis
diſciplinis minime conueniunt. Nam
forma demonſtrationum nihil aliud
eſt, quàm conſecutio bona ex præmiſ‑
ſis, rectè ac legitimè illata, vnde non
ſine re, huiuſmodi bona connexio ſub‑
iecti & prædicati, imò totius ſyllogiſ‑
mi apud Hæbreos vocatur, miſchpat:
dicunt enim. Prædicatum & ſub‑
iectum, ſimul vocantur iudicium.
Quòd procul dubio ex forma faciunt,
qua, cùm de veritate tum de neceſſi‑
tate quæ in ipſa materia eſt, iudicium
inſtituatur: Grammatices vero Dia‑
lectices ac Rhetorices forma, raró aut
nunquam eſt Syllogiſtica, ſed tantum
πραγματική, id eſt, præcepta tradens,
quæ vix vnquam ita ſunt καθόλου,
quin excipere poſſis. Præterea cum
Ariſto‑

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

Ariſtoteles hîc expreſſe loquatur, de ſubſtantia & qualitate propoſitionum ex quibus demonſtrationes fiant, minimè fieri poſſe exiſtimo, vt conueniant hæ conditiones ijs artibus, quæ hanc formam habere nequeunt, quod cum verum ſit, vel neceſſe eſt, vt literam Philoſophi ſequamur, vel hunc verſum omnino expungamus. Vt prætercam Albertum qui in reparatione logices, nominat has leges, ſpeciales conditiones, principiorum demonſtrationis. Atq; hoc dictum eſto de prima capitis huius parte. Nunc autem dicemus de ſecunda. Quia in hac ſecunda parte docendi gratia, primum membrum feci primam legem, nunc inſpiciemus textum in quo ita deſcribitur.

Καὶ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Καὶ κατὰ παντὸς μὲν οὖν τοῦτο λέγω, ὃ (ἂν ᾖ) μὴ ἐπὶ τινὸς μὲν τινὸς δὲ μή· μηδὲ ποτὲ μέν, ποτὲ δὲ μή· οἷον εἰ κατὰ παντὸς ἀνθρώπου ζῷον, εἰ ἀληθές· τόνδ' εἰπεῖν, ἄνθρωπον, ἀληθὲς καὶ ζῷον. καὶ εἰ νῦν θάτερον, καὶ θάτερον. καὶ εἰ ἐν πάσῃ γραμμῇ στιγμή, ὡσαύτως. σημεῖον δέ, καὶ γὰρ τὰς ἐνστάσεις οὕτω φέρομεν ὡς κατὰ παντὸς ἐρωτώμενοι, ἢ εἰ ἐπὶ τινὸς μή, ἢ εἰ ποτὲ μή.

SEd de omni quidē id voco, quod vtiq; ſit non in aliquo quidem in aliquo vero non: neq; interdum quidē, interdum vero nō: (vt puta) ſi de omni homine dicitur, animal, vbi ſi verè dicitur, hunc eſſe hominem, verè etiam dicitur eum eſſe animal: etſi nunc alterum eſt verum, alterū ſimiliter quoq; eſſe verum. Etſi in omni linea eſt punctum, eadem ratio. Verum huius rei ſignum eſt, quoniam inſtātias ita ferimus de omni, interrogati videlicet, quod alicui non ineſt, vel quod interdum nō ineſt.

Ἐξή

2703.

IN hoc primo membro ſecundæ partis, antequam deſcendam in explicationem rerum, duo occurrunt conſideranda, quæ maximè faciunt ad legem intelligendam. I. eſt cùm Philoſophus in 1. cap. contextu 1. libri priorum, ſuperius egerit de omni & nullo, cur iam replicet de omni, vel an inter hæc duo παντὸς, quorum vnum eſt prioriſticum, alterum poſterioriſticum aliqua ſit differentia. Ad hoc reſpondeo breuiter, noſtrum κατὰ παντὸς, à prioriſtico maximè differre videlicet quòd in illo, temporis perpetuitas non requiratur, ſed ſolum ſubiecti vniuerſitas: noſtrum vero poſtulat temporis vniuerſitatem, quia ſine hac, nulla eſſet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

in propoſitione neceſsitas. II. Noſtrum requirit materiam, vna cum perpetuitate, illud ſolum reſpicit formam. III. Noſtrum ſæpe vnica eſt præpoſitio, illud integer ſyllogiſmus. Alterum vero conſiderandum eſt ratio ordinis, cur nimirum Philoſophus præpoſuerit, κατὰ παντὸς καθ' αὑτὸ & hoc καθόλου. *Ad hoc reſpondeo rationem ordinis, perpetuò efflagitare communiora eſſe priora, cùm autem* κατὰ παντὸς *ſit communius quàm* καθ' αὑτὸ, *ſequitur quòd & prius: Vbicunq; enim eſt* καθ' αὑτὸ, *ibi eſt* κατὰ παντὸς *ſed non econtra.* κατὰ παντὸς *eſt: omnis homo eſt coloratus, eſſe enim coloratum conuenit omni homini & ſemper, ſed non* καθ' αὑτὸ *cùm prædicatum non ſit de ratione ſubiecti, vel vice verſa. Deinde* καθ' αὑτὸ *etiam plus habet in ſe, id eſt communius*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

nius eſt, quàm καθόλου: hoc eſt enim. καθ' αὑτό: omnis homo eſt animal, ſed non καθόλου πρῶτον, quia non conuenit πρώτῳ iſti ſubiecto, id eſt, non reciprocatur cum eo, niſi addantur plura, non enim ſequitur, homo eſt animal: Ergo animal eſt homo, poteſt enim eſſe bos, equus, ouis, auis, &c. Verum nulla inuenitur prpoſitio, quæ quatenus ſit καθόλου πρῶτον, nō etiam ſit κατὰ παντὸς καὶ καθ' αὑτό: vt iſta homo eſt riſibilis, eſt καθόλου, κατὰ παντὸς, καὶ καθ' αὑτό. Sed de omni id voco, καὶ κατὰ παντὸς μὲν οὖν τοῦτο λέγω.

Antequam definitionem Philoſophi explicabo, faciliorem hanc deſcriptionem præmittam, ex qua altera intelligi poteſt. Id κατὰ παντὸς eſt, ſeu id prædicatum conuenire dicitur omni ſubiecto, quod omnibus ſubiecti

partibus

partibus conuenit, idq́; ſemper. Sic calor igni omni ineſt. Neq́; enim vllam ignis partem reperies, cui non ſemper calor adſit. Sic albor, λευκὸν in omni niue dicitur, quum nulla niuis pars atra vnquam fuerit, aut non candida. Sic carbo omnis ater pronunciatur, quod nulla carbonum ſpecies (quod ſciri poſſit) extet, quæ aliquando hunc colorem præſe non feret, ſic homo peccator & mortalis, quando nemo vnquam poſt lapſum Adami, iuxta conditionem naturæ natus, vel iuſtus vel immortalis repertus eſt. Sic diabolus malus & impurus, quia nemo vnquam quatenus diabolus eſt, bonus & purus extitit, &c. His præmiſſis iam obſeruate, quid faciat Ariſtoteles, qui primum definit κατὰ παντὸς, & definitionem declarat exemplis. Deinde eandem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

dem argumento τῆς ἐνστάσεως, vel ſyl-
logiſmo διὰ τοῦ σημείου probat. Defi-
nitio autem talis eſt, κατὰ παντὸς dico
quod non in aliquo, in aliquo non eſt.
Partes definitionis duæ ſunt. Pri-
ma pars hæc, cuius ſenſus eſt. κατὰ
παντὸς, eſt quando prædicatum ineſt
ſubiecto, pro quolibet eius indiuiduo.
Sequitur autem μηδὲ ποτὲ μὲν &c.
Altera pars, quæ docet per aduerbium
temporis ποτὲ, etiam prædicatum
debere ineſſe ſuqiecto, pro qualibet
differentia temporis, ideſt omni tem-
pore debere ſubiecto conuenire. Οἷον
ἐι, κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. Exemplis
declarat definitionem, ac duo adfert.
Primum, Omnis homo eſt animal, in
hoc exemplo, ſicut verùm eſt dicere,
hoc vel hoc, id eſt Iohannes vel Pe-
trus eſt homo, ſic rectè concludis, er-
go eſt animal, & ſicut ſine errore

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

dicis reſpectu temporis, nunc aliquid eſt homo, ſic ſine errore concludis, ergo nunc eſt animal.

Secundum, In omni linea eſt punctum, id eſt punctum de linea dicitur, quia omnis linea ſemper punctum habet.

Ex hac definitione, diſcimus duas conditiones requiri, ad illud quod in aliqua propoſitione debeat eſſe κατὰ παντὸς, ſeu ad primam legem noſtram, quarum vna eſt vniuerſitas ſubiecti & omnium ſuppoſitorum, quæ comprehenduntur in ſubiecto generali. Altera eſt vniuerſitas temporis, vel omnium temporum, vnde conſequitur ex analogia ſubiecti & prædicati, videlicet quòd quando prædicatum ad ſubiectum, ita ſeſe habeat, vt omni ſuppoſito ſubiecti inſit & præterea omni tempore, tunc propo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

propoſitio erit κατὰ παντὸς, & prædi-
catio neceſſaria. Quod enim omni tempore ſe habet, illud eſt perpetuum & neceſſarium, vt animal homini omni, ſemper ineſt, ergo eſt prædicatum homini neceſſarium. Sic nigrum omni coruo ineſt, & ſemper id prædicatum illi neceſſarium. At inquies cur dicis vniuerſitatem illam requiri? Reſpondeo. Quia demonſtratio rerum eſt perpetuarum, & eum qui ſcientiam rei tenet, omnino ἀμετάπτωτον vt Ariſtoteles ait, eſſe oportet. Sed iam σαφηνείας gratia, plura perſpicua huius legis exempla adducemus, vt caligo obſcuritatis omnis, ab oculis diſcentium diſcutiatur. Sint igitur duplicis generis exempla, & primum contra legem pugnantia. Deinde ex præceptis legis extructa; atq; hæc prioris generis ſunt: omnes ſacerdo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

tes Cœlibes per Europam degunt: hoc autem verum fuit, ante aliquot annos: ſed tamen in hoc exemplo à ſubiecto, multa ſuppoſita excipere potes, nempe Bohemicos ſacerdotes, qui non erant Cœlibes, peccatur ergo. I. in vniuerſalitate ſubiecti: Deinde non ſemper verum fuit. Non enim omnibus temporibus cœlibes erant. Ergo licet hoc exemplum aliquando verum eſſe potuit: tamen nunc eſt falſum, neq; olim verum. Nam in veteri teſtamento, ſacerdotes erant coniugati & mariti, quemadmodum ex libris Moſaicis colligere licet, non igitur hoc exemplum eſt κατὰ παντὸς. Sic hoc omnes principes & ciuitates, pecuniam dare oportet, ad Turcicum bellum gerendum. Hoc tametſi verum eſſe oporteat, & iam verum eſſe debet: tamen neq; nunc eſt neceſſarium

rium

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

rium vt ſit perpetuum, neq́ de omni ſubiecto dicitur. Nam multi germaniæ principes, ſe facilè inde ſubtrahere poſſunt. Omnes ſenatores regni Daniæ ſunt Hafniæ: licet enim hoc verè de omnibus regni Daniæ ſenatoribus dicatur: abeſt, tamen perpetuitas temporis, cùm iam hîc ſint, paulò poſt alibi futuri: quò fit vt vera quidem talis propoſitio eſſe poßit, non tamen neceſſaria, cùm aliter ſe habere poterit. Poſterioris autem generis hæc ſunt, quæ ’ανένϛατα eſſe oportet, quæq́ inſuper nulla re nullouè tempore refelli poſſunt. Vt omnis homo eſt animal, quod ſemper verum fuit, eſtq́ & erit in ſempiternum quàmdiu genus humanum extabit. Omnis buxus eſt arbor, omnis homo iuſtificatur fide in Chriſtum, ſic coruus niger eſt, Cygnus albus, quæ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

omnes κατὰ παντὸς ſunt, quia vniuerſitatem omnium ſuorū indiuiduorum, cum ipſa omnium temporum vniuerſitate habent: Nunquàm enim à condito mundo, tempus vllum extitit, in quo non buxus arbor fuit, aut hominem non per fidem iuſtificatum, quatenus iuſtificatus erat. σημεῖον δὲ καὶ, id eſt, huius rei ſignum, &c. Has duas conditiones ad primam legem pertinere, non plures nec pauciores, à modo quo inſtantiæ feruntur, probat. Quando enim pronuncianti aliquam propoſitionem, tanquam κατὰ παντὸς exiſtentem, obijcere volumus non eſſe κατά παντὸς, nihil aliud dicere ſolemus, quàm, duorū alterū, vel in aliquo ſubiecto illud prædicatū ineſſe, vel aliquo tempore non ineſſe.

16. Prælectio. 19. Aprilis. Vt ſi aſſerenti alicui κατὰ παντὸς, eſſe hanc propoſitionem. Omne corpus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

pus naturale mouetur: opponamus dicentes, vel non omni corpori naturali ineſſe motum, vt toti terræ & polis, vel non ſemper, quum partes terræ vel lapides non ſemper moueantur, vnde rectè dicis, quòd prædicta propoſitio, non ſit κατὰ παντὸς: Quemadmodum nec iſta, ex qua, ſic poteſt inferri, homo eſt doctus, ſed illi & illi ſunt homines. Ergo docti. Reſpondis, maior propoſitio non eſt κατὰ παντὸς, prædicatum enim non ineſt ſubiecto, pro omnibus eius ſuppoſitis, neq; eſt neceſſaria prædicatio, ſed eſt materiæ contingentis, quæ aliter ſe habere poteſt, falſum igitur quod colligitur. Dicit inſuper Philoſophus, quòd dum inſtantias ferimus, modo ſubiecti, modo temporis vniuerſitatem reſpicimus, atq; ita negamus vel approbamus, quod vel concluditur

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

vel proponitur. Exiſtimo ſatis à me explicatam primam legem, de cuius vſu nunc paucis dicetur.

DE GENERALI VSV OMNIVM HORVM TRIVM GRADVVM SVPERI-

us aliquid à me dictum eſt. Nunc autem ſpecialiter de ſingulis dicetur, & ſuo loco de reliquis.

DE PRIMO VERO NVNC.

IN artibus inquit, quidam doctiſsimus vir, deſcribendis, duo ſpectari debent, Materia ſcilicet & forma. In materia videndum, vt omnia Theoremata ſint κατὰ παντὸς, *hoc eſt omninò neceſſarioq́ vera, quæ lex veritatis eſt. Ex quo ſecundum eum, vſus huius primæ legis, erit in*

forman-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

formandis artibus, vt omnia artis Theoremata ſint omninò neceſſarioq́; vera, & Catholica. Hunc vſum generalem nimis & contra mentē Ariſtotelis, omnibus artibus & diſciplinis accommodatum, in parte prima, membro ſecundo, ex ipſis verbis Philoſophi euicj. Ne itaq́; actum agamus, ex Ariſtotelis intentione, verum huius legis vſum, hunc ſtatuo eſſe, qui verſatur in ἐπισκέψει conſtructionis demonſtratiuæ ſcientiæ, & eius concluſionis, cuius materia eſt neceſſariarum rerum & vniuerſalium, cap. 6. 1. poſterio: & cui materia fortuitarum rerum & ſenſilium cap. 24. opponitur, ex qua materia, Dialecticus & Sophiſticus contexitur ſyllogiſmus. Atq́; hunc eſſe huius legis verum & proprium vſum, conuincunt omnia ſequentia capita,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ad finem vſq; primi libri, ſed cùm iam huius primi legis membra, ſatis ſuperq; excuſſa ſint, videbimus iam quid legislator noſter iubeat ac requirat ſecunda ſua lege.

SECVNDA LEX SECVNDÆ PARTIS.

IN hac ſecunda lege explicanda tria faciam, primum contraham omnes quatuor huius ſecundæ legis καθ' αὑτὸ, *modos, in generalem deſcriptionem legis, quàm multis exemplis declarabo. Deinde, ſingulos modos perſeitatis, apud Philoſophum iuſtis explicationibus, exemplis ac differentijs perſequar. Poſtremò de vſu, quomodo nimirum demonſtrator vti debeat his, oſtendam.*

DE PRIMO.

Quæ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

QVæ per ſe dicuntur, etiam per ſe inſunt. V:G: vt ſpecies in indiuiduis, vt genus & differentia in ſpeciebus, pariter ac in indiuiduis, vt proprium in ſua ſpecie & ſuis indiuiduis, vt res effecta in cauſa, aut contrà cauſa in re effecta, vt deniq; conſequens in accedente aut econtra, ſi res patiatur.

Exemplum primi, ſic in Bucephalo & pegaſo equus. In Oribaſo & Dorceo canis. Exemplum ſecundi, in equo & cane, beſtia & ratione carere. Exemplum tertij, in equo ad hinniendum aptum eſſe, in cane ad latrandum. Exemplum quarti, in mollibus neruis, ſentiendi, in duris vero mouendi facultas, & viciſſim in ſentiendi facultate molles, in vi mouendi nerui inſunt duri. Exemplum

vltimi,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

vltimi, in ea, quæ lactauit fuiſſe grauidam, & in ea quæ fuit pregnans & peperit, lactaſſe dicitur. Explicaui generaliter καθ' ἁυτὸ *iam veniam ad ſingulos eius modos: ac de primo ſic textus habet:*

Καθ' ἁυτὸ δ' ὅσα ὑπάρχει ἐν τῷ τί ἐστιν, οἷον τριγόνῳ γραμμή, καὶ γραμμῇ στιγμή. ἡ γὰρ οὐσία ἀυτῶν, ἐκ τούτων ἐστὶ, καὶ ἐν τῷ λόγῳ τῷ λέγοντι τί ἐστιν ἐνυπάρχει.

PEr ſe vero ſunt, quæcunq; inſunt in attributione declarante quid eſt, vt triangulo ineſt linea, & lineæ punctum. Eſſentia enim ipſorum ex his eſt, & in definitione reſpõdente ad quid eſt, hæc aſſumuntur.

17. Prælectio. 20. April.

Ne quod quidam arguunt in ſermonis homonymiam, impingat Ariſtoteles noſter, in hac ſecunda parte prædicationem, ſeu legem καθ' ἁυτὸ

æquis

æquiuocam, primum in omnia ſua ſignificata (vt teſtatur Auerroes, Com: 9.) diſtinguit. Deinde, modos ſeu ſignificata vocis, neceſſitatem ſummam in propoſitionibus conſtituentis, à reliquis ſecernit. Ad primum quod attinet, quatuor ſpecies ſeu modos καθ' ἁυτὸ *enumerat, quorum primus ita deſcribitur:* καθ' ἁυτὸ δὲ. *Hi modi quodammodo pendent ex ſuperioribus, ideſt, ex prima lege, cùm enim ſuperius dixiſſet,* κατὰ παντὸς μὲν, *in qua lege neceſſitatem, quandam conſtituit in propoſitionibus: iam quaſi per correlatiuum* δὲ, *ſic enim inquit* καθ' ἁυτὸ δὲ, *ſubijcit maiorem inhærentiam neceſſitatis, in hac lege requiri, quàm in ſuperiore, & longè maiorem* συγγένειαν *propoſitionum demonſtratiuarum, efflagitari in ſcientia demonſtratiua. Quod vt*

intelli-

intelligatur, à ſummo vinculo demonſtrationis, id probat ex primo nimirum modo perſeitatis, cuius ſenſus hic eſt. καθ' αὑτὰ δὲ ὅσα ὑπάρχει, *per ſe in primo modo eſt, quando prædicatum eſt in definitione ſubiecti, vt ſi dico: homo eſt animal, Platanus eſt arbor. Sed quid eſt prædicatum eſſe in definitione ſubiecti? Reſpondeo hoc nihil aliud eſt, quàm vel definitionem integram, vel partes definitionis ſingulas, verè & eſſentialiter prædicari de ſubiecto. V: G: homo eſt animal rationis particeps: hîc tota definitio, id eſt genus & differentia, in definitione hominis ponitur, vel verè & eſſentialiter prædicatur de homine, videlicet, quòd ſit animal rationis particeps. Homo eſt animal, Platanus arbor, hic pars, videlicet, genus ponitur in definitione hominis,*

illud

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

illud in Platani. Sic differentia, homo eſt rationis particeps, &c. Ad hunc primum modum duplex conditio neceſſaria ex definitione, indicatur: Prior, vt prædicatum ſubiecto, reipſa inſit, proinde ſit prædicatio naturalis. Ineſt enim animal homini & latius patet quàm homo, & de eo prædicatur: non homo ineſt animali. Nam anguſtius eſt, quàm vt de eo dicatur. Ideo hæc propoſitio, animal eſt homo, non eſt καθ' ἁυτὸ *quia non eſt naturalis, neq; directa & ordinata, ſed indirecta, & inordinata. Nam inferius, eſſentiale prædicatur de ſuo ſuperiori. Similiter nec iſta, rationale eſt homo. Efflagitat ergo hæc prior conditio, propoſitionem naturalem. Poſterior conditio, modum* ὑπαρχέιν *addit, quia ad neceſſariam propoſitionem, non ſufficit*

hic

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

hic naturæ ordo, qui etiam in contingentibus & accidentarijs locum habet : idcirco additur, vt prædicatum non tantum ſubiecto inſit: verumetiam, vt de eo ſubiecto prædicetur, ἐν τῷ τί ἐστι, hoc eſt, vel ſit eius definitio integra, vel pars definitionis, genus ſcilicet, vel differentia, ſiue proxima, ſiue remota. Vnde quinq; ſunt prædicata καθ' αὑτὸ primo modo, (vt ait Auerroes) definitio, genus proximum, genus remotum, differentia proxima, differentia remota.

ὅσα ὑπάρχει ἐν τῷ τί ἐστιν,

Quæcunque inſunt in attributione.

Non dicit, quæcunq; inſunt in definitione, vt multi perperam intelligunt, ſed dicit quæ ſubiecto inſunt in quid, ſcilicet quæ eſſentialia ſunt & συγγενῆ ſubiecto.

οἷον

2703.

Exemplis declarat quod dixit, vt quod triangulo ineſt linea, & lineæ punctum: id eſt, lineam triangulo ſubiectum, & punctum lineæ ineſſe & non tantum ineſſe oportet: ſed ita ineſſe, vt eſſentiam illorum conſtituant, ideoq́; in illorum definitione accipiantur, quod eſt, ἐν τῷ τί ἐστι ὑπάρχειν, vt ſi interrogaueris Mathematicum, quid eſt triangulus, Reſpondet tibi, eſt figura quæ ex tribus directis lineis conſtat, & inſuper, Quid eſt linea? eſt magnitudo, quæ ex puncti profluxione in longum exiſtit. Hoc obſeruate, de triãgulo prædicatur non linea, ſed contineri lineis, neq; prædicatur de recta linea punctũ, ſed terminari pũctis. Sic hæ veræ, iuſticia peccatoris coram Deo, eſt gratuita imputatio impletionis legis per

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Chriſtum præſtitæ, quæ gratis ex miſericordia imputatur credenti. Item fides eſt fiducia de miſericordia Dei &c. Falſæ autem & pugnantes cum hac lege, & primo præſertim modo, ſunt hæ papiſticæ definitiones: Iuſticia Peccatoris eſt virtus ſeu animi qualitas, qua quis Deo, proximo, & ſibiypſi tribuit, quod eſt iure debitum, ſecundum præcepta legum debitaq́; officia, frater Sonnius Buſcoducenſis: Item iuſticia eſt declinare à malo & facere bonum, Petrus Caniſius. Hæ & ſimiles in Synagoga Antichriſti, quæ militat ſub Romano Pontifice extructæ, ſunt prorſus Ethnicæ & Legales, prouenientes ex ignorantia Euangelij, & non ſunt ex ſubiecto, ideſt ipſa eſſentia iuſticiæ, ſed potius euertunt hanc eſſentiam, nullam videlicet mentionem fa-

cientes

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

cientes meritorum Chriſti & fidei. Quare, explodendæ vt falſæ & cum lege iuſticiæ pugnantes. Heterogenea enim miſcent & Chriſto debitum honorem furantur.

Ἡ γὰρ ȣσία αὐτῶν.

CONcluſio primi modi quæ monet definitionem debere conſtare ijs, ex quibus eſſentia rei conſtituitur, ſi debeat eſſe eſſentiæ ſignificatrix. Colligis igitur hinc ad hunc primum modum, ſaltem genera & differentias ſubſtantiarum referri, quæ ſunt cauſæ internæ & eſſentiales. Nam genus materiæ, differentia formæ rationem habet, & de definito per ſe primo modo enunciatur. Deinde quantum cauſæ internæ, externas excellunt, tantò reliquis ſequẽtibus præſtantior erit hic primus, cuius vſus in demonſtratione primarius & maximus eſſe ſolet.

2703.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Poſtremò repete quod ſuperius meminerimus, nimirum non omne quod prædicetur κατὰ παντὸς, *prædicari etiam* καθ' αὑτό. *Nam de omni cygno candidum prædicatur, quia & ſemper, & omni cygno candor ineſt, non tamen in eo quod eſt* καθ' αὑτό. *Sic & multa alia ſunt, quæ non ſunt definitionis partes, ſed tamen omni rei omnibuſq; eius partibus adiunguntur, vt illud: omnis virtus eſt laudabilis, hoc* κατὰ παντὸς *eſt, quamuis illa laus ſeu laudabilitas, in virtute definienda non ſoleat adhiberi, neq; eſt* καθ' αὑτό. *Sed iam de ſecundo modo ſic legislator præcipit.*

ΚΑὶ ὅσοις τῶν ἐνυπαρχόντων αὐτοῖς, αὐτὰ ἐν τῷ λόγῳ ἐνυπάρχουσι, τῷ τί

DEinde per ſe etiam inſunt, quæ de attributis prædicantur in oratione declaran-

ὅσι

ἐστὶ δηλοῦντι. οἷον τὸ εὐθὺ ὑπάρχει γραμμῇ, καὶ τὸ περιφερὲς, καὶ τὸ περιττὸν καὶ ἄρτιον ἀρυθμῷ, καὶ τὸ πρῶτον καὶ σύνθετον, καὶ ἰσόπλευρον καὶ ἑτερόμηκες, καὶ πᾶσι τούτοις ἐνυπάρχουσι ἐν τῷ λόγῳ τῷ τί ἐστι λέγοντι, ἔνθα μὲν γραμμὴ, ἔνθα δ᾽ ἀριθμός. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, τὰ τοιαῦτα ἑκάστοις καθ᾽ αὑτὰ λέγω. ὅσα δὲ μηδετέρως ὑπάρχει συμβεβηκότα. οἷον τὸ μουσικὸν ἢ λευκὸν τῷ ζώῳ.

te, quid eſt: quemadmodum lineæ ineſt rectum & circumductum & numero par & impar, item primum & cõpoſitum & æquilaterum & altera parte longius: atq; hic omnibus ineſt in oratione quid ſit, dicente, illic quidem linea, hic vero numerus. Similiter in aliȷs ea quæ ſunt eiuſmodi, ſingulis per ſe ineſſe dico. Quæ vero neutro modo inſunt, accidentia ſunt, vt muſicum aut album ineſſe animali.

IN hoc ſecundo καθ᾽ αὑτὸ *modo duo facit Philoſophus. Primum enim* 18 Prælectio, 23. die Aprilis.

determinat ea quæ dicuntur, hoc ſecundo modo καθ' αὑτό. Deinde oſtendit, quæ ſunt illa quæ dicuntur, ſecundum accidens quæq́; opponuntur huic ſecundo modo, ſed de primo ita loquitur. καὶ ὅσοις τῶν ἐνυπαρχόντων. Deinde etiam perſe, &c.

Id eſt Accidentia illa, in quorum definitionibus collocantur ſubiecta, per ſe ineſſe dicuntur ijs ſubiectis, quæ in definitione ſumuntur, declarante quid ſit. Vel breuius καθ' αὑτὸ; in ſecundo modo, eſt quando ſubiectum eſt in definitione prædicati, vt cum dico homo eſt riſibilis, vbi in riſibilis definitione homo ponitur, quia riſibile definitur per homo. Eſt enim riſibile, homo aptus, natus ridere. Vt enim in primo modo prædicatum eſt de eſſentia ſubiecti, id eſt homogeneum & non alienum, & propterea legitimè præ-

mè præ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

mè prædicatur de ſubiecto, ἐν τῷ τί ἐστι. *(Nam in primo modo, ſubiectum abſq; prædicato definiri nullo modo poteſt.) Ita in hoc ſecundo, prædicatum definiri non poteſt, niſi mentio ſubiecti in illius definitione fiat: cuius ratio eſt: quia ſicut ibi prædicatum ſubiecti: ita hic ſubiectum prædicati cauſa exiſtit. Vnde non incommodè dixi ex Themiſtio, accidentia illa, in quorum definitionibus collocantur ſubiecta, &c. Nam omnia prædicata huiuſmodi, accidentia propria & eſſentialia ſunt: quæ eſſentiam ſiue formam ſubiecti conſequuntur: & idcirco definiri nequeunt: niſi mentio fiat ſubiecti in definitione.*

Οἷον τὸ εὐθὺ ὑπάρχει γραμμῇ,
Quemadmodum lineæ ineſt rectum.

Sequentibus exemplis iam dicta probat, rectum ineſt lineæ & circum-

 ductum,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ductum, id eſt, rectum & circum-ductum definitur per lineam. Nam rectum eſt linea, cuius medium ab extremis non ſubſultat. Sic circum-ductum, τὸ περιφερὲς *eſt magnitudo, quæ lineam incuruatam habet. Par & impar numero, ideſt de pari & impari dicitur ſubiectum, numerus. Numerum enim ſubiectũ eſſe Arith-*
De his Euclides lib. 9. *metices quod plura accidentia comple-ctitur, liquet. Eſt igitur par nume-rus in duo æqualia diuiſibilis, impar numerus qui in duo inæqualia diuidi poteſt.*

Καὶ τὸ πρῶτον καὶ σύνθετον, *& pri-mum & compoſitum, ſupple, ſcilicet ineſt numero. Primus, eſt numerus quem ſola vnitas metitur, vt duo: Compoſitus quem alius metitur nu-merus, vt quatuor & octo. Euclid: lib. 7.*

Καὶ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

Καὶ ἰσόπλευρον καὶ ἑτερόμηκες,
Et æquilaterum & altera parte longius.

Hæc omnia ſimul intellige, numero tanquam ſubiecto ineſſe, & numerum de ijs prædicari.

Eſt enim ἰσόπλευρος *numerus, qui conſtat ex eo numero, qui aliquoties repetitus, in ſeipſo reflectitur, vt nouem & ſedecim cum per vnitates deſcribantur, quadrangulum* ἰσόπλευρον *conſtituunt.* ἑτερόμηκες *vero qui ex eo conſtat numero, qui aliquoties repetitus, ipſe in ſe non reflectitur, vt* 8. 10. 12. *Quadrangulum, altera parte longius conficiunt. Sed ratio horum nominum à figuris Geometrarum deſumpta eſt, quas figuras ij numeri cum per vnitates deſcribantur, referunt ac repræſentant.*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Καὶ πᾶσι τούτοις
Atq́ his omnibus.

19. Prælectio. 24. Aprilis. *Id eſt, omnibus his affectionibus prædictis, in definiendo attribuuntur duo ſubiecta prædicta ſeu genera, linea nimirum & numerus, nam in definitione recti & curui, tanquam genus ſumitur linea, & in definitione paris ac imparis numerus: ſic in definitione Ecclipſis Luna, & in definitione riſibilitatis homo, ſic Philoſophus definitur per ſuum ſubiectum, tanquam materiã in qua, videlicet homo, vnde dicis, Philoſophus eſt homo ſtudioſus ſapientiæ. Sic Paſtor per ſuam materiam in qua, ſeu ſubiectum, Paſtor eſt homo ſeu perſona in Eccleſia ordinata, vt doceat & adminiſtret Sacramenta. Sic conſul eſt homo, ciuis nimirum reipublicæ & ſenatorum primus.*

In

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

In ſumma in primo modo καθ' αὑτὸ tam prædicata quàm ſubiecta in ſubſtantia ſunt & cæteris catagoriys: ſed in ſecundo modo, prædicata tantum accidentia: ſolis ſubiectis iam ad ſubſtantiam, iam ad cæteras categorias pertinentibus. Atq; vt genera in finitionibus differentiarum, ita in hoc modo ſubiecta in definitionibus propriorum inſunt: cum eſſe illorum ſit alicui ineſſe, vt ſimum ineſt naſo, claudum pedi, balbum linguæ, apoplexia cerebro, item eidem phreneſis, febris cordi: & omnia cætera συνδεδυασμένα, quibus cum ſubiecto certè definitur accidens. Nec eſt cur hoc loco tantopere quidam miretur Themiſtium & Philoponum, hunc ſenſum ex mente Ariſtotelis adferre, videlicet in ſecundo modo per ſe acci-

dentia

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

dentia dici, quorum in definitionibus ſubiecta ponantur, cùm & græcus textus hunc ſenſum oſtendat, tum antecedentia & conſequentia non repugnent: ac licet ἐνυπάρχειν commune eſſe poßit ſubiecti & attributi: tamen cùm prius illud ὑπάρχειν ſubiecto accommodauerit, ac de ſubiecto ſaltem intelligi, non de definitione, oſtenderim in explicatione primi modi. Nunc voce ἐνυπαρχόντων, ipſa attributa comprehendi, ac de ijs ſubiectum prædicari manifeſtum euadit, opponitur enim tanquam ex conſequenti priori τῷ ὑπάρχει, &c. Deinde quòd idem affirmet, vt primum modum per ſe conuenire definitioni. Sic hunc modum conuenire diſtributioni, ac per eum genus in ſpecies ac differentias ſecari, ac proinde non eſſe definitionis. Vt autem hic intel-

ligamus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

ligamus Ariſtotelem non loqui de diſtributionibus, ſed de ijs quæ in ſubiectis inſunt, & ſubiecta in ipſorum definitionibus accipi. Hic diſtinctio tenenda, videlicet quod propriorum duo ſint genera, quorum quædam ſimpliciter de ſubiectis prædicantur, vt riſibile de homine, & ecclipſis de luna. Quædam non ſimpliciter, ſed duo ſimul iuncta oppoſitè, conſtituunt vnũ proprium, qualia ſunt hæc omnia Ariſtotelis exempla. Non eſt proprium lineæ ἄρτιον, ſeorſum acceptum, neq; περιφερὲς ſeorſum acceptum, ſed ſimul vtrumq; cum diſiunctiua particula ſumptum, conſtituit vnum proprium lineæ. Quia omnis linea, vel eſt recta vel curua. Neq; omnis numerus eſt par, neq; impar, ſed omnis numerus, eſt par vel impar. Hæc itaq; propria accidentia cùm ſubie-

ctum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ctum conſtituant: ſubiectum viciſſim de ijs in definitione prædicari, nemo ambigit, ac conſequenter Ariſtotelem hic de accidentium finitionibus agere, non de diſtributione generis in ſpecies vel differentias ſimul patet. Dixit Ariſtoteles de ijs quæ dicuntur hoc ſecundo, modo καθ' ἁυτό, nunc autem agit de alijs, quæ ſuperioribus modis opponuntur.

Ὅσα δὲ μηδετέρως ὑπάρχει συμβεβηκότα, Quæ vero neutro modo inſunt accidentia ſunt.

Antitheſis ſuperiorum, in qua affert modum dicendi per accidens, qui duobus per ſe iam declaratis ex aduerſo reſpondet. Prædicatum inhærens & iunctum ſubiecto, triplex tantum eſſe poteſt. Nam vel eſſentiam ſubiecti conſtituit, quod dicitur prædicatum eſſentiale, vt eſt genus

vel

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

vel differentia, vel ex ambobus conflata definitio: Vel accidens ſubiecti eſt, quod quidem eſt duplex, videlicet proprium & commune. Sed primum prædicatum inhærens, facit primum modum τοῦ λέγεσθαι καθ' αὑτὸ, in quo prædicatum eſt in definitione ſubiecti. Accidens autem proprium, facit ſecundum modum, in quo ſubiectum eſt de definitione, prædicati. Nam proprium accidens aliquam cum eſſentia affinitatem habet, quum eam inſequatur. Verum accidens commune quum nullam habeat cum ſubiecti eſſentia affinitatem, non ſumitur in eius definitione, nec in ſua definitione illud accipit, ideoq; facit prædicationem per accidens, quæ duobus illis opponitur. Dicit autem μηδετέρως, ideſt quæcunq; prædicata neutraliter inſunt: hoc eſt, ita quòd

neq;

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

neq; ponantur in definitionibus ſub-
iectorum, neq; ſubiecta in definitioni-
bus eorum, illa ſunt accidentia, id
eſt per accidens prædicantur. Eſt
igitur modus τοῦ ἐνυπάρχειν ſiue prædi-
candi per accidens: quando prædica-
tum ſubiecto non eſſentiale, eſſentiam
ſcilicet vel conſtituens, vel neceſſariò
conſequens, ſed accidentarium eſt,
quod ſaluo ſubiecto & adeſſe & ab-
eſſe poteſt, vt album animali, muſi-
cum homini: ſic τὸ λευκὸν eſt homo,
quod per accidens eſt, quia τῷ λέυκῳ
non ineſt homo, ſed tantum eſt id
quod ſubſternitur albedini, quod eti-
am nigrum eſſe poteſt. Quæri hoc
loco poterit, quomodo primis duobus
modis, vnicum per accidens Philoſo-
phus opponat. Ad hoc dico: pri-
mos duos per ſe modos, vnicum reuera
modum eſſe, qui illas propoſitiones
ample-

amplectitur: quarum ſubiecta & prædicata, definitiuo nexu copulata ſunt: qui tamen maioris perſpicuitatis gratia in duos diſtinctus eſt, cum aliud ſit prædicatum in definitione ſubiecti: aliud, hoc in illius definitione poni, ad quod innuendum, vnicus illis per accidens modus oppoſitus eſt.

Ἔτι ὁ μὴ καθ' ὑποκειμένου λέγεται ἄλλου τινός, οἷον τὸ βαδίζον, ἕτερόν τι ὂν, βαδίζον ἐστὶ, καὶ λευκόν. ἡ δὲ οὐσία, καὶ ὅσα τόδε τι σημαίνει, οὐχ ἕτερόν τι ὂν βαδίζον ἐστὶ καὶ λευκὸν ἡ δὲ οὐσία ὄντα, ἐστὶν ὅπερ ἐστίν. τὰ μὲν δὴ μὴ καθ' ὑποκειμένου, καθ' αὑτὰ λέ-

TVm vero per ſe appello, quod non de illo alio dicitur ſubiecto, vt ambulare cum diuerſum ſit, ambulans eſt & album. Subſtantia vero & quæcunque hoc aliquid ſignificant, nõ aliud quiddam ſunt quàm id quod ſunt, Quæ igitur non ſubie- 20 Prælectio. 26. Aprilis.

γω τὰ δὲ καθ᾽ ὑποκειμένȣ, συμβεβηκότα.

cto. Hæc per ſe dico: quæ vero de ſubiecto accidētia.

Tertius modus καθ᾽ ἁυτὸ, *qui maximè ſingularum ſubſtantiarum proprius eſt. Definit autem hunc tertium modum ex priuatione* καθόλȣ *notionum. Nam cùm in hoc modo, intentio Philoſophi ſit, ſeparare accidens à ſubſtantia. Et quum accidens non intelligatur aut definiatur alio modo, quàm priuatione* καθόλȣ *notionum, vnde & id omne apud Logicos accidere dicimus, quod neq; eſt genus rei, neq; differentia, neq; ſpecies, neq; proprium: ideo optimè hunc* ἐκ ἀφαιρέσεως *exponit. Eſt autem definitio talis, tertius modus eſt eorum, quæ non de ſubiecto dicuntur aliquo: vt ſit ſenſus, id per ſe in tertio modo, quod poteſt eſſe ſine altero vt ſubſtantia*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ſtantia prima & ſecunda, quæ, ipſæ rerum, & abſolutæ per ſe ſunt eſſentiæ, ab omnibus alijs ſecretæ. Hunc modum tertium, dixi ſuperius κατὰ σχέσιν eum proponere. Nam huius reſpectu, dicuntur accidere omnia illa, quæcunq; aut alteri inſunt tantum, vt ſingula accidentia: vel prædicantur tantum de aliquo ſubiecto, vt quæ pertinent ad οὐσίαν ſubiecti. Sic τὸ βαδίζον ἕτερόν τι ἐστί. Nam βαδίζον connotat ſubiectum, id eſt, illud ipſum quod ambulat, quod quidem per ſe longè aliud eſt, quàm ambulare, hoc enim ſubſtantia: illud vero accidens. Longè enim ſecus Petrus quatenus Petrus eſt, animo concipitur, & noſcitur, quàm dum ambulat aut albus eſt, cum hæc ſint aliud quiddã quàm ipſe Petrus, id eſt ipſa ſubſtantia, hominis indiuidui Petri, propterea

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

dixit ἑτέρου τι ὄν, id eſt, ambulans ideo exiſtit, quia alterum illud exiſtit, nempe ſubiectum in quo eſt: & per quod eſt. Accidens enim concretum vt album & ambulans ſignificat quidem accidens, ſed connotat, etiam ſubiectum in quo eſt.

Ἡ δὲ οὐσία.

Ἐπιμονὴ ſuperioris ſententiæ, οὐσία ſubſtantia non eſt in ſubiecto, proinde non ideo exiſtit, quia aliquid aliud exiſtat, ſed ipſa per ſe ſubſiſtit.

Τὸ δὲ τί σημαίνει.

Ariſtoteles non ſolum indiuiduam ſubſtantiam quæ τὸ δὲ τὶ, ſed omnem ſubſtantiam, tam vniuerſalem quàm ſingularem, vult eſſe καθ' αὑτό. Nam non eſſe in ſubiecto, non magis conuenit ſubſtantiæ primæ quàm ſecundæ, ſed ſolum accidentia excludit. Verum quia tertius hic modus exiſtentiam

tentiam

tentiam reſpicit, & ſingularia exiſtunt. Ideo Ariſto: ſolum indiuiduam ſubſtantiam nominauit, ſed non propterea excluſit vniuerſalem, quæ in ſubſtantia ſingulari inſita eſt, & vna cum ea exiſtit. Similiter quia hîc ſaltem nominauit accidentia concreta, non propterea colligi poteſt ipſum non excluſiſſe abſtracta, quum hæc quoq; nullo modo ſint per ſe, ſed per accidens, vt Albedo.

τὰ μὲν δὲ μή.

Epilogus ſuperiorum ſeu conſectarium. Ergo cum ita ſeſe habeat hic tertius modus, vt definitum eſt, ſequitur quod quicquid nihil aliud, quàm id ipſum quod eſt ὃ δὲ τί ſignificet, eſſe καθ' αὑτὸ, in tertio modo, inquit Author, Socrates per ſe dicitur aliquid feciſſe, id eſt, per hoc quod

ipſe erat homo. Quæ verò de ſubiecto dicuntur, illa ſunt per accidens. Sed dixeris iam, eſſe in ſubiecto, vt in Categorijs docetur, ſolius accidentis eſt, dici verò de ſubiecto accidenti cum ſubſtantia commune. Ergo cùm ſuperius, dixerit hunc modum ſolum conuenire tam ſecundæ quam primæ ſubſtantiæ, & excluſeris accidentia, iam autem quia commune erit tam ſubſtantiæ quàm accidenti, dici de ſubiecto, implicas contradictionem. Ad hoc reſpondet Ariſtoteles, vt ſignificaret ſe de ſolis ſubſtantijs in hoc modo loqui non ſimpliciter dixit, quod non de ſubiecto dicitur: ſed adiecit ἄλλῳ τινὶ alio aliquo: accidens autem de ſubiecto dicitur: ſed alio atq; diuerſo: ad cuius eſſentiam non pertinet: Subſtantia vero de ſubiecto non alio, ſed ſuo cuius eſſentiam conſtituit:

ſtituit:

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

ſtituit: Vnde non eſt neceſſe vt καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι *hic pro in ſubiecto eſſe cum Philopono eſſe dicamus.*

Concluderem igitur hunc tertium modum, ac dicerem ſubſtantiam quæ non per aliud, ſed ſuapte virtute exiſtit, hoc tertio modo per ſe dici: ac licet vniuerſale extra animum nihil ſit; quia tamen ſuo quodam modo in ſingularibus eſſe dicitur: idcirco ab hoc modo non excludi ſubſtantiam ſecundam: niſi neceſſarium exiſtimarem, obuiam eundum cuidam, qui in ſuis ſcholis in hunc tertium modum traditis, primum Themiſtium carpit, propter explicationem ſuperioris modi: tum etiam hanc Commentatorum omnium interpretationem, vt alienam & falſam ſalſè ridet ac reijcit. Ad hoc vtrumq; reſpondebo, breuiter tamen, vbi ſententiam ipſius in medi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

um produxero. Inquit enim: quare Themiſtio fruſtra commentum illud ſecundi modi quæſitum eſt de accidentibus, cum ille ipſe Themiſtius inuenerit locum ijſdem accidentibus, in quorum definitione ſubiecta adhibeantur; definitione inquam non abſoluta ex genere & differentia, ſed tamen quæ cauſam aliquam ex ſubiecto deducat, vnde affectio & paſsio, quæ definitur effluxerit. Ad hoc reſpondeo, ſi definitio accidentium non extruatur ex genere & differentia, quod arguere videris, ſed talis ſit, quæ cauſam aliquam ex ſubiecto deducat, non fruſtra commentum illud ſecundi modi Themiſtio quæſitum eſſe de accidentibus. Cùm huiuſmodi ſubiectum ſiue forma ſubiecti, prædicati accidentalis cauſa efficiens ſit interna & non externa: interna dico,

non

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

non quæ in effecto eſt, (ſic enim nul-
lum internum efficiens datur) ſed quæ
in eodem cum effecto, ſubiecto eſt, ſi-
cut rationalitas cum riſibilitate in ho-
mine. Nam externa eſt quæ eſt ex-
tra effecti eſſentiam. Deinde ſi idem
aduerſarius, aſſumpſerit efficientem,
quemadmodum & materiam defini-
tionem non conſtituere, quæ demon-
ſtrationem efficiat, eò quòd non ſem-
per neceſſaria effecta pariat, ſed in
rerum ortu plerumq́ fortuita. *Ad*
hoc ſubijcio, verum eſſe aſſumtum ſi
intelligatur de demonſtratione, quæ
potiſſima demonſtratio dicitur: cui
primus modus ἁπλῶς conuenit. *Ve-*
rum ſi ſimpliciter accipit de omni de-
monſtratione falſum eſt. Nam in
demonſtratione quæ eſt τοῦ ὅτι, locum
ſuum meretur, tam efficiens quam
materia, quæ τοῦ ὅτι demonſtratio,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

cum ſit effectorum de ſuis cauſis, & ad ſecundum modum, omnes illæ propoſitiones reducantur, in quibus effecta prædicantur de ſua cauſa: omnium rectiſsimè interpretatus eſt Themiſtius, hunc ſecundum modum de accidentium definitione ex ſubiectis, idq́; ex intentione Ariſtotelis, qui ſecundum modum demonſtrationi τοῦ ὅτι, *accommodauit. Deinde quod contra hunc tertium modū idem adduxerit, eſt de eius vſu in demonſtratione. Inquit enim ſic, de ſubſtantijs indiuiduis nulla mentio eſt (ſcilicet in doctrina demonſtrationis) ſed de apodicticis propoſitionibus, & earum copia & facultate caput erat inſtitutum, quò ſubſtantiæ indiuiduæ nihil omnino pertinent. Ad hoc reſpondeo etſi Ariſtoteles non faciat mentionem ſubſtantiarum indiuiduarum in do-*

ctrina

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

ctrina demonſtrationis, non tamen in-
de confici poteſt, eas ſimpliciter &
abſolutè & omninò (vt dicit) non
pertinere ad apodicticas propoſitio-
nes. Nam cùm δυνάμεις ſecundarum,
quæ eſſentiam primarum conſtituunt:
tum etiam ἐπαγωγικῶς tales conficiant
propoſitiones, non ſimpliciter exclu-
duntur. Deinde quando nominauit
ſubſtantiam indiuiduam, non exclu-
ſit vniuerſalem, quæ in ſubſtantia
ſingulari inſita eſt, & vna cum ea
exiſtit, atq; præcipuum in apodicti-
cis propoſitionibus ſibi locum vendi-
cat, cum neutra pars propoſitionis
apodicticæ hanc νοήσιν καθολικὴν effu-
giat, ſed perpetuò in ea contineatur
idq; vel explicitè vel implicitè, non
igitur omnino, inutilis eſt hic modus,
ſed profectò vtiliſsimus. Nam ſicut
in demonſtratione requiritur, quòd
affectio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

affectio ſeu paßio per ſe & immediatè inſit ſubiecto: ita etiam exigitur, quod ſubiectum immediatè & per ſe gratia ſuipſius ſubſiſtet paßioni: Vnde cùm indiuiduis ſubſtantiæ, δυνάμει, *vniuerſales vero quæ ſub hoc comprehenduntur modo,* ἐνεργείᾳ *ita ſubſiſtant, concidit quod contra Philoſophum aſſumptum eſt, & vtilißimus erit hic tertius modus.*

QVARTVS MODVS.

21. Prælectio. 27. Aprilis. Ἔτι δ᾽ ἄλλον τρόπον, τὸ μὲν δι᾽ αὑτὸ ὑπάρχον ἑκάστῳ, καθ᾽ αὑτό, τὸ δὲ μὴ δι᾽ αὑτὸ συμβεβηκός· οἷον εἰ βαδίζοντος ἤστραψεν, ἀλλὰ συνέβη φαμὲν τοῦτο. εἰ δὲ δι᾽ αὑτὸ καθ᾽ αὑτὸ οἷον εἴ τις σφαττόμε-

AMmplius etiam alio modo per ſe dicitur. Videlicet quod propter ſe vnicuique: verum quod non propter ſe accidens ineſt: vt ſi ambulante aliquo fulgurauit, accidens eſt: non enim propter

vos

νος ἀπέθανε, καὶ κατὰ τὴν σφαγὴν, ὅτι διὰ τὸ σφάττεσθαι, ἀλλ᾽ οὐ συνέβη σφαττόμενον ἀποθανεῖν.

ambulationem fulgurauit, ſed id accidit dicimus. Si vero propter ſe, per ſe ineſt: vt ſi quis iugulatus interijt, & per iugulationem: quoniam ideo perijt, quia iugulatus eſt, nõ autem accidit iugulatum interire.

Quartus & vltimus perſeitatis modus, cui etiam vt duobus ſuperioribus, opponitur modus per accidens. Vtrumq; autem modum ex oppoſita differentia δι᾽ αὑτὸ *explicat. Sed primus ſic definitur* ἔτι δ᾽ ἄλλον τρόπον *id eſt, quarto modo dicitur eſſe perſe, ſcilicet quidquid ineſt vnicuiq; propter hoc ipſum, id eſt, propter cauſam aſsignatam in ipſo: quaſi dicat, cùm ſubiecto cauſa adiungitur, quare præ-*

dicatum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

dicatum ei conueniat, eſt in quarto modo; vt interfectus interijt, pennatus volat, ſtudioſus literatus euaſit, Ægiſtus deſidioſus adulter factus. In quibus omnibus & alijs ſimilibus, manifeſtum eſt, quod in talibus ſubiectis, includatur cauſa prædicati, cum interfectum eſſe, ſit cauſa interitus & pennatum volatus, atq; ita de alijs, in quibus omnibus proprius effectus de cauſa ſua propria per ſe dicitur, vt mortuus de interfecto, volatus de pennato, &c. Sic etiam cauſa de effecto, vt præſciti vocātur, vocati iuſtificantur, iuſtificati glorificantur. Vides igitur prædicationẽ καθ' ἁυτὸ, quarto modo fieri, quando terminorum alter, alterius cauſa externa eſt, ſiue ſubiectum prædicati, ſiue prædicatum ſubiecti, cum enim neuter alteri re ipſa inſit ſed ſeparati ſint.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ſint. Hoc autem vtrumq́ ex vno exemplo Ariſtotelis intelligere potes. Nam quòd alter terminorum, alterius cauſa ſit vides in hoc exemplo, homo iugulatus interijt, dummodo propter talem iugulationem interierit, id eſt δι' αὑτὸ, deinde quod neuter alteri re ipſa inſit, ſed ſeparati ſint, ſimiliter deprehendis ex eodem Philoſophi exemplo. Quia interire ſeu mori non neceſſariò illud σφάττεσθαι id eſt iugulari inhæret, poteſt enim ſaucius ſeu iugulatus interijſſe, non propter illam σφαγὴν: ſed propter ſuperuenientem febrem aut peſtem, quod quando acciderit, non eſt καθ' αὑτὸ ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς, at dum conſtituimus iugulationem fuiſſe cauſam mortis, non eſt per accidens inquit Ariſtoteles, quod iugulatus interierit ſed eſt καθ' αὑτὸ. Nunc autem de modo huic oppoſito loquitur Philoſophus.

Τὸ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Τὸ δὲ μὴ

Quod autem non.

Id eſt cum prædicatum de ſubiecto verum quidem eſt, ſed non propter ipſum, id eſt, δι' αὐτὸ, *prædicatio eſt per accidens: vt illo ambulante coruſcauit, neq; enim ambulatio eſt cauſa coruſcationis, neq; coruſcatio ambulationis: ſed hunc accidentalem reſpectum inuicem habent, quod eodem tempore contigerunt, non eſt igitur in hoc exemplo, prædicatio per ſe, quia neutrum alterius cauſa eſt. Sic hæc per accidens eſt, vt ſi paſtinando in Theſaurum quis offendat, non enim idcirco paſtinabat vt Theſaurum inueniret, ſed ita accidit, in ſumma, quando inter duo diſiuncta, non eſt hic eſſentialis reſpectus, vt alterum alterius cauſa ſit, adſit tamen reſpectus aliquis accidentalis,*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

qui veram alterius de altero prædicationem faciat, ſit prædicatio per accidens, quæ ex oppoſito reſpondet huic quarto καθ' αὑτὸ *modo.*

Τὰ ἄρα λεγόμενα ἐπὶ τῶν ἁπλῶς ἐπιστητῶν καθ' αὑτὰ οὕτως, (ὡς) ἐνυπάρχειν τοῖς κατηγορουμένοις, ἢ ἐνυπάρχεσθαι δι' αὑτά τέ ἐστι καὶ ἐξ ἀνάγκης, οὐ γὰρ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν ἢ ἁπλῶς ἢ τὰ ἀντικείμενα. οἷον γραμμῇ τὸ εὐθὺ ἢ τὸ καμπύλον, καὶ ἀριθμῷ τὸ περιττὸν ἢ τὸ ἄρτιον, ἔστι γὰρ ἐναντίον ἡ στέρησις, ἢ ἀντίφασις ἐν τῷ αὐτῷ γένει, οἷ-

Itaq; in ijs rebus, quæ ſub certam ac perfectam ſcientiam cadunt omnia illa, quæ duobus illis prioribus modis, per ſe ineſſe dicuntur, aut quoniam inſunt in attributorum definitionibus ſubiecta, aut contra in ſubiectorum, attributa omnia in quam illa neceſſe eſt, cùm propter ſe ac vi ſua conuenire, tum vero neceſſario ijs ineſſe

ὂν ἄρτιον τὸ μὴ περιττόν, ἐν ἀριθμοῖς ἕπεται, ὥστ' εἰ ἀνάγκη φάναι ἢ ἀποφάναι ἀνάγκη καὶ τὰ καθ' αὑτὰ ὑπάρχειν.

quibus attribuantur. Necꝙ enim poteſt aliter eſſe, quin aut ipſa (ſi nihil habent contrarium) conueniant aut in quibus contraria reperiuntur, ex ipſis alterum inſit, vt lineæ neceſſe eſt aut rectum aut inflexum ineſſe, numero aut par, aut impar. Nam omne quod alteri aduerſatur, eſt quaſi alterius priuatio aut negatio, ad idem genus pertinens, vt par nihil eſt quàm quod in genere numerorum non eſt impar, neceſſe eſt, in omni re aut affirmationem aut negationem dici: illud profectò conſequens eſt ea quæ per ſe inſunt, neceſſario ijs conuenire quibus attribuuntur.

Philoſophus in hoc contextu, modos ſummam neceßitatem in concluſione demonſtrationis conſtituentes, ab ÿs ſecernit, qui eandem minimè con-

mè conſtituere poſſunt: ac oſtendit cùm primum, tum ſecundum modum καθ' αὑτὸ, habere neceſſarium connexum prædicati cum ſubiecto. Deinde dubia quædam ſoluit, de quibuſdam prædicatis ſecundi modi, quæ non videntur, habere inhærentiæ neceſſitatem ac poſtea colligit omnia prædicta καθ' αὑτὸ tam primi quàm ſecundi modi, eſſe ſuis ſubiectis neceſſaria, atq; hæc eſt ſumma, ſed iam ſingulas partes textus examinabimus.

Τὰ ἄρα λεγόμενα

Itaq; in ijs rebus.

Concluſio principalis huius contextus hac propoſitione continetur, propoſitiones igitur primi & ſecundi modi illæ ſcilicet, quæ de rebus ſimpliciter ſcibilibus et æternis ſunt, propter ipſa ſunt & ex neceſſitate, ex hac conficiemus huiuſmodi enthymema.

22. Prælectio. 29. Aprilis.

Ea quæ prædicantur per ſe, vel primo vel ſecundo modo, non contingit non ineſſe ſubiectis ſuis. Ergo ex neceſsitate inſunt. Clara eſt hæc conſequentia, quia eſt quodammodo à definitione ad definitum.

Δι' ἁυτὰ τέ ἐστι, καὶ ἐξ ἀνάγκης
Propter ſe ac vi ſua conuenire, tum vero neceſsariò.

Hoc additur ad differentiam quarti modi, cuius propoſitiones δι' ἁυτὸ, *id eſt propter ipſum quoq; habent, ſed non ſunt neceſſariæ, vt primi & ſecundi. Qui duo modi non ſolum habent, nexum cauſæ cum effecto, vt quartus de quo nunc diximus: ſed habent etiam prædicationis neceſsitatem, quam ille non habet, quia cauſa externa cum ſuo effecto non reciprocatur niſi raro. Ne autem quartum modum cum primo vel*

ſecun-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

ſecundo confundamus, notandum eſt hoc loco, perpetuum inter hos modos diſcrimen. In quarto, prædicatum eſt diſiunctum à ſubiecto; Sed in primo & ſecundo, prædicatum eſt inhærens ſubiecto, & illi iunctum: idcirco ſi terminorum alter ſit de alterius definitione, quæ eſſentialis ſiue quidditatiua dicitur, prædicatio ad primum vel ſecundum modum pertinet: ſi vero ſit definitio cauſalis, & potiſsimum ſi cauſa illa fuerit externa (alias enim cauſalis eſt optimè eſſentialis) pertinet ad quartum modum, vt hæc propoſitio ecclipſis fit, quum terra interponitur, &c.

Οὐ γὰρ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν
Neq; enim poteſt aliter eſſe.

Πρόλεψις *qua ſequentibus verbis, propoſitinem ſuperiorem probat: & ſimul tacitæ obiectioni contra ſecundum*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

dum modum occurrit. Inquiet enim aliquis, primi modi prædicata, puta, in ſimpliciter ſcibilibus, ſubiectis neceſſariò ineſſe extra controuerſiam eſt. Verùm de ſecundi modi quibuſdam dubitatur. Numerus enim non neceſſariò impar, ſic linea non neceſſariò recta, neq; etiam neceſſariò arcuata: Vnde in controuerſiam cadit, vtrum accidentia quoq; ipſa, neceſſariò ſint, quæ in ſecundo modo, ſine ſubſtantia ſui ſubiecti, definiri non poſſunt, vt hoc fiat facilius, intellectuq; capiatur, Reſpondet Philoſophus diſtinguendo accidens proprium, quod duplicis generis eſt, ſimplicis nimirum & compoſiti: prioris generis accidentia, ſemper ineſſe dicuntur, nimirum quæ dictione, vna vel pluribus, rem vnam ſignificantibus proferuntur, cuiuſmodi ſunt omnia primi

modi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

modi & aliqua ſecundi: vt homo eſt animal: homo eſt rationis particeps, homo eſt riſibilis. Compoſitum verò, ex duobus contrarijs conſtat, hoc quoq;, ſi vtrumq; contrarium, quomodo ſumendum eſt, ſimul ſumatur: (vtrumq; enim ſimul conſtituit vnicũ πάθος,) neceſſariò ineſt. Sic omnis numerus ex neceſſitate eſt par vel impar, omnis linea vel eſt recta vel curua. Rectum & curuum, non prædicantur de linea ſimpliciter, ſed ſimul vtraq; oppoſita cum diſiunctione. Non enim ſimpliciter dicimus, omnis linea eſt recta, ſed vel recta vel curua. Nam quum ſimpliciter accepta, non ex neceſſitate ſubiecto ſuo inſint, ſaltem vtraq; oppoſita, ſimul ſumpta conſtituunt vnum proprium, quod ex neceſſitate ineſt, omnis enim linea ex neceſſitate eſt recta vel curua.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Ἐςὶ γὰρ τὸ ἐναντίον
Nam ſi omne quod.

Quia res clara eſt de ÿs, quæ ſimpliciter inſunt, & de ſubiecto prædicantur: ÿs omiſsis prædicationem ſubiungit, de reliquis, quæ prædicantur ἀντικειμένως *id eſt oppoſité, vbi alterutrum contrariorum neceſſariò ineſſe, probat ab oppoſitione priuatiua & contradictoria hoc modo: contrarium in eodem genere acceptum, ideſt in ſubiecto ſuo idoneo, locum habet priuationis imò & contradictionis reſpectu ſui contrarÿ. Sed tum priuatiuè oppoſita, tum contradictoriè neceſſe eſt alterum duorum ineſſe. Ergo & hæc contraria, vnde neceſſe eſt alterum duorum in ſubiecto ſuo ineſſe. Neceſſe itaq; omnem numerum vel eſſe parem vel imparem. Hoc pacto colligit omnia prædicata* καθ᾽ αὑτὸ, *eti-*

am

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

am illa quæ cum oppoſitione prædicantur ex neceſsitate ſubiectis ſuis ineſſe.

DE VSV HVIVS SECVNDAE LEGIS.

QVia non ſaltem ſingulos modos, huius ſecundæ legis mediocri induſtria: ſed etiam membra ſingula excuſsimus, reſtat vt nunc etiam aliquid de vſu huius legis, dicamus. Eſt itaq; vſus legis hic præcipuus, qui nimirum mentem tuam gubernat, vt in apodictica doctrina, quid, cuiq; propoſitioni tribuendum, & quid alienum & diſſentaneum ſit, rectius & propius cognoſcere poſsis. Quod quidem vt citra errorem & hallucinationem deprehendas, tenendum erit hoc loco quid ſint propoſitiones propriæ. Propriæ enim ſunt, principia, quæ non rectè in alijs, alijſq; ſcientijs

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

vſurpantur, ſed in vna duntaxat. Vnam ſcientiam ſecundum Ariſtotelem voco, quæ in vno genere verſatur, in eoq́ eaſdem tractat partes, eaſdemq́ affectiones, per ſe, iiſdem primis principiis demonſtrat. Sic iuxta Ariſtotelem, numeri in Arithmetica tantum docendi ſunt, eorumq́ genera, differentiæ, ſpecies, proprietates. In Geometria magnitudines tantum, earumq́ genera, differentiæ, ſpecies, proprietates. Nam Geometria & Arithmetica, illa quidem in cohærente, hæc vero in deiuncta quantitate: quæ quidem principia ita diuerſa ad demonſtrandas ſuas affectiones afferunt, vt neutra alteri quicquam largiatur. Scientiæ enim ſunt aliæ atq́ aliæ. Sic Phyſica quidē & Medicina vna eſt ſcientia, Ethica item & iuriſprudētia, Phyſica vero et Ethica, Medicina

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

dicina & iuriſprudentia diuerſæ, vnde in ἀποδείξει Phyſica, ſi vel ſubiectū vel πάθος aut principiū deduxeris ex Ethica, hallucinaris & contra legem ſecundam infringis: tribuis enim Phyſicæ, quod non eſt Phyſicum & ἑτερογένεα permiſces. Quare ſi quos vel ſcriptis, vel diſputationibus contra hoc præceptum, peccare adimaduertas, ijs fidem minimè tribuere debes. Nam in demonſtrando de genere in genus, aut de ſcientia in ſcientiam tranſeunt. Interim tamen diſcant hic Adoleſcentes, ſcientias nonnullas, ita eſſe inter ſe affectas, vt vna alteram contineat, velut Geometria continet opticam, Stereometria Mechanicam, Phyſica Medicinam, Ethica iuriſprudentiam, has ὑπαλλήλους ἐπιστήμας græci vocant. Nam, quum optica verſetur in lineis, in ex-

tremi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

tremitatibus, in figuris, & id genus alijs, quæ à materiei concretione liberæ non ſunt: verum in aliqua re ſubiecta inhærent, velut in ære aut in ligno: Geometra in ijſdem verſetur quidem, ſed quæ materiæ coniunctionem nullam obtinent, patet materiam opticæ, ſub Geometriæ materiam ſubiectam eſſe. Idq́ eodem modo habet in Stereometria & Mechanica, in Phyſica & Medicina, in Ethica & iuriſprudentia. Ac in Phyſica & Medicina idē clariſsimè cerni poteſt. Illius enim materia eſt ens naturale mobile, vt loquuntur: huius corpus humanum. Eſt autem corpus humanum ſub ens naturale mobile ſubiectū. Atq́ hoc vnum genus eſt τῶν ὑπαλλήλων ἐπιστημῶν, *quæ nimirum & totæ totas continent, & totæ à totis continentur, ſed aliud quoq́ etiam genus*

eſt,

eſt, quod tantum ex parte aliqua ὑπαλλήλων eſſe inuenitur, veluti Geometria aut Aſtrologia, & ea medicæ artis pars, quæ rotunda vulnera aut criſes conſiderat, quomodo etiam Poëtica ſub Grammaticam ea ex parte, quæ ſyllabarum quantitatem examinat, ſubiecta eſt. In his ſcientijs hoc modo inter ſe affectis, licet de ea, quæ continet, ad eam diuertere, quæ continetur, quanquam id viciſſim non commeat retrorſum, vt licet medico, de rotundorum vulnerum curatione ratiocinanti, Principia à Geometra mutuari, de Criſibus ab Aſtrologo, ſed ſi vel Geometra vel Aſtrologus, à Medico principia vtenda acceperit, reprehenderetur. Eodem modo ſi ex Theologia propoſitiones, ad cuiuſcunq; generis problemata confirmanda ſumantur, nihil peccetur. Nam ei omnes

nes

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

nes artes atq́ ſcientiæ, ipſo quoq́ teſtante Ariſtotele, tanquã dominæ atq́ reginæ cuidam ſubiectæ ſunt. Verùm, ſi quis ex alijs artibus, conetur Theologicas quæſtiones, conficere, toto cœlo (quod dicitur) erret. Nunquid enim ita inter ſe ſuperiora & inferiora affecta ſunt, vt inferiora quidem à ſuperioribus dependeant., non autem ſuperiora ab inferioribus? Generi certè non opus eſt ſpecie, verum ſpecies ſine genere perit. Quocirca quum ſcientiæ, quæ continent alias, velut genera affecta ſint aduerſus eas, quas continent: quæ vero continentur, velut ſpecies, manifeſtũ eſt, poſſe has ab illis aliquid petere, illis ab his nequaquam, atq́ hæc de vſu ſatis multa, in quo perſpicimus in apodictica ἐπιστήμη, quæ varijs ſcientijs & artibus quæ eius ſunt capaces, famulatur

2703.

mulatur, heterogenea ab homogenijs, & homogenea ab heterogenijs in propoſitionibus & concluſionibus ſegreganda atq; ſeparanda.

TERTIA LEX.

Τὸ μὲν οὖν κατὰ παντὸς, καὶ καθ᾽ αὑτὸ, διορίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

Atq; hæc de ijs, quæ de omni & perſe dicũtur, definita ſint hoc modo.

Ἐπίλογος μεταβατικός.

Quo Philoſophus breuiter repetit more ſuo, ea de quibus egerat & tertiam adhuc conditionem reſtare indicat explicandam.

Καθόλου δὲ λέγω, ὃ ἂν κατὰ παντός τε ὑπάρχῃ καὶ καθ᾽ αὑτὸ καὶ ᾗ αὐτό. φανε-

Nunc de vniuerſali agamus. Vniuerſale autem appello ꝙ omni ineſt, & per 23. Prælectio. 30 Aprilis.

ρὸν

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ρὸν ἄρα ὅτι ὅσα, καθόλου, ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τοῖς πράγμασι. τὸ καθ' αὑτὸ δὲ καὶ ᾗ αὐτὸ, ταυτὸν. οἷον καθ' αὑτὸ τῇ γραμμῇ ὑπάρχει στιγμὴ, καὶ τὸ εὐθύ. καὶ ᾗ γραμμῇ. Καὶ τῷ τριγώνῳ. ᾗ τρίγωνον, δύο ὀρθαὶ, καὶ γὰρ καθ' αὑτὸ τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαῖς ἴσον. τὸ καθόλου δὲ ὑπάρχει τότε ὅταν ἐπὶ τοῦ τυχόντος καὶ πρώτου δείκνυται. οἷον τὸ δύο ὀρθὰς ἔχειν, οὔτε τῷ σχήματι ἐστὶ καθόλου (καὶ) τοί ἐστὶ δεῖξαι, κατὰ σχήματος, ὅτι δύο

ſe conuenit & hoc ipſo, quod res talis eſt. Ex quo perſpicuum eſt, quòd illa quæ ſunt vniuerſalia, neceſſariò conueniunt ijs quibus attribuuntur. Per ſe autẽ & quatenus ipſum, idem ſunt, vt per ſe ineſt lineæ punctũ, & rectũ eſſe, quia ineſt qua linea eſt, & triangulo hoc ipſo vel qua eſt triangulum conuenit habere tres angulos, pares duobus rectis, ſed & per ſe triangulo illud ipſum conuenit. At vero vniuerſale tũc ineſt, cum de quouis & primo de-

ὀρθὰς

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ὀρθὰς ἔχει· ἀλλ' οὐ τοῦ τυχόντος σχήματος) οὐδὲ χρῆται τῷ τυχόντι σχήματι ὁ δεικνὺς. τὸ γὰρ τετράγωνον, σχῆμα μὲν, οὐκ ἔχει δὲ δύο ὀρθαῖς ἴσας. τὸ δὲ ἰσοσκελὲς ἔχει μὲν τὸ τυχὸν δύο ὀρθαῖς ἴσας, ἀλλ' οὐ πρῶτον, ἀλλὰ τὸ τρίγωνον πρότερον. ὃ τοίνυν τὸ τυχὸν πρῶτον δείκνυται δύο ὀρθὰς ἔχον, ἢ ὁτιοῦν ἄλλο τούτῳ πρώτῳ ὑπάρχει καθόλου. καὶ ἡ ἀπόδειξις, καθ' αὑτὸ τούτου καθόλου ἐστί. τὸν δὲ ἄλλον τρόπον τινὰ οὐ καθ' αὑτὸ οὐδὲ τὸ ἰσοσ-

monſtratur, exempli gratia, duos rectos habere nec figuræ ineſt vniuerſaliter (Quanquã licet de figura demonſtrare, quod duos rectos habeat, ſed non de quauis figura, nec vtitur quauis figura is qui demonſtrat. Iam quadratũ eſt quidem figura, nõ tamen habet angulos æquales duobus rectis. Quodlibet vero Iſoſcheles habet angulos æquales duobus rectis. Sed non primũ cùm triangulũ prius id habeat. Quod igitur omne & primum oſten-

κελοῖς οὐκ ἔστι καθόλου ἀλλ' ἐπὶ πλέον.

ditur duos augulos rectos, aut quoduis aliud habere, huic primo ineſt vniuerſaliter: ac demonſtratio per ſe, eſt huius vniuerſalis: aliorum autem, modo quodam, non per ſe neq; Iſoſcheles eſt vniuerſaliter, ſed latius patet quàm Iſoſcheles.

Tertia ac vltima huius capitis pars, in qua Philoſophus agit de conditione eorum, quæ ingrediuntur demonſtrationem, quæ eſt περὶ καθόλου. *In hac autem vltima parte, duo docet Philoſophus, vnum quid ſit* καθόλου, *quo explicato, duo infert conſectaria: alterum quæ concluſio ſiue demonſtratio ſit neceſſaria & quid impedit quo minus aliquid, ſit* καθόλου *tum quomodo demonſtrator vtitur propoſitionibus quæ ſunt* τῶν καθόλου. *Quod ad primum, quia vocabulum* καθόλου *eſt* πολύσημον, *priuſquam ipſum* τί ἐστι *ex-*

plico

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

plico, σημασίαν vocabuli diſtinguam, & quomodo idem apud Ariſtotelem vſurpetur, ſignificabo. Sciendum igitur τὸ καθόλου trifariam apud Philoſophum vſurpari: vno modo, pro re vniuerſali & multis communi, qualiter accipitur apud Porphirium & apud Philoſophum. 1. Topicorum .2. Pro propoſitione, cuius ſubiectum eſt vniuerſaliter diſtributum per ſignum vniuerſale, vt omnis homo eſt animal: quomodo accipitur in libro περὶ ἑρμηνείας & in analyticis prioribus 3. Pro vniuerſali poſterioriſtico, prout innuat adæquationem prædicati cum ſubiecto & econtra, ita nimirum vt prædicatum non excedat ſubiectum, nec ſubiectum prædicatum: atq; hæc ſunt significata præcipua τοῦ καθόλου, quod ita apud Philoſophum definitur. καθόλου δὲ λέγω ὃ ἂν κατὰ, &c.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Hoc eſt, id prædicatum vniuerſale voco, quod ineſt ſubiecto pro quolibet ſubiecti ſuppoſito & pro quolibet tempore, & per ſe ineſt, ſed quò ad id, in quo ineſt conſtat. Hæc definitio bona eſt, quia conditiones bonæ definitionis ipſi conueniunt. Nam τὸ καθόλου vt hîc ſumitur, eſt quædam vniuerſalis adæquatio, τοῦ πάθους ad ſubiectum & è conuerſo. Sed nunquam eſt huiuſmodi adæquatio, niſi ſit κατὰ παντὸς καθ' αὑτὸ καὶ ᾗ αὐτὸ, quæ tria conſtituunt καθόλου. Quocirca tres huius tertiæ legis conditiones, Philoſophus ponit: vt nimirum prædicatum ſit κατὰ παντὸς καθ' αὑτοῦ καὶ ᾗ αὐτοῦ, de primis duobus gradibus dictũ eſt: ſed ᾗ αὐτοῦ id eſt quatenus ipſum quomodo prædicatum ſit, inſuper etiã quomodo ſubiecto inſit, aperit Philoſophus: ᾗ αὐτὸ ſeu καθόλου eſt quando prædica-

prædicatum primo ſuo ſubiecto ineſt, & extra quod non reperitur, quippè quod reliquis omnibus, propter primum illud ſubiectum ineſt, καθόλου autem dicitur: ideſt vniuerſale, quia vniuerſale prædicatum eſt, quod vniuerſum in eo ſubiecto eſt & extra illud non reperitur, vt riſibilitatis vniuerſus ambitus in homine incluſus eſt, nec datur riſibile extra hominem: ideoq; riſibile eſt homini prædicatum vniuerſale: ſic etiam vniuerſum ſenſibile in animali incluſum eſt, ſed non vniuerſum in homine, quia datur ſenſibile extra hominem, at non extra animal, vnde ſenſibile, eſt animali prædicatum vniuerſale, non tamen homini. Sunt ergo hæ καθόλου, homo quà vel quia homo, riſibilis eſt: animal quatenus animal ſenſibile: triangulum quà triangulum, duos re-

ctos habet, &c. Animaduertis itaq; in hac lege, hanc conditionem efflagitari, vt nimirum καθόλου ſemper ſignificet, ſecundum propriam ſubiecti naturam cum reduplicatione, riſibile namq; ineſt homini quatenus eſt homo, quia ſecundum hominis propriam naturam eſt. At ſenſus ineſt quidem homini omni, non tamen quatenus eſt homo, ſed quatenus eſt animal, quia ſecundum animalis naturam, quæ eſt in homine, non ſecundum propriam hominis naturam in homine ineſt, quo fit vt hæc conditio, nõ ſit ſine terminorũ paritate, primitate & reciprocatione. Nam quãdo prædicatũ non eſt adæquatum, & reciprocum ſuo ſubiecto, tunc non eſt καθόλου: veluti quando prædicatum inuenitur extra ſubiectũ, vt cum dicitur homo eſt animal. Hoc enim prædicatum animal reperitur

extra

extra hominem in boue, Aſino, Leone, non igitur eſt καθόλȣ. Sic, animal eſt riſibile, ibi ſubiectum inuenitur extra prædicatum, riſibile enim de animali dicitur, ſed non de omni animali. Prædicatur quoq; de Paulo & Platone, ſed non πρώτῳ primo & ᾗ αὑτὸ ſecundum quod ipſum. Primo enim homo eſt riſibilis, quàm Plato, & riſibile conuenit homini ſecundum quòd homo, & Platoni ſecundum quòd homo. Vnde vides riſibile non eſſe prædicatum animalis: nec Platonis πρώτῳ, ſed hominis. De homine enim omni dicitur & per ſe & primo. Etiam in hoc exemplo, prædicatum reperitur extra ſubiectum, vt Iſoſcheles habet tres angulos æquales, duobus rectis, quia hoc prædicatum videlicet habere tres angulos, &c. Reperitur etiam in Iſopleuro.

Atqui ſi dicatur, figura habet tres angulos æquales, duobus rectis, neq́ hoc eſt καθόλου, figura enim circularis nullum habet angulum, ex quibus colligimus καθόλου eſſe, quando prædicatum non excedit ſubiectum: nec ſubiectum prædicatum, vt cum dicitur homo eſt riſibilis, non enim reperitur homo qui non ſit riſibilis: nec riſibile quod non ſit homo. Si deniq́ adhuc alicui obſcurum videtur ᾗ αὐτὸ καὶ πρώτων, id eſt quatenus ipſum & primo, clarius adhuc vtrumq́ expediemus ᾗ αὐτὸ id eſt quatenus ipſum, vel quo ad id ipſum, ſeu ſecundū quod ipſum, dicitur reſpectu ſubiecti, ad quod τοῦ κατηγορουμένου, σχέσιν perpetuam habet. Ideo enim dicitur ᾗ αὐτοῦ. Quia niſi conſtaret id, in quo attributum ineſſe perhibetur, attribulum nullum foret. Sic autem propriæ rerum facultates

cultates

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

cultates ac functiones in rebus, quarū propriæ ſunt, ſic definitiones in ijs inſunt, quæ definiendo explicantur. Vt vis latrandi in cane, hinniendi verò in equo. Niſi enim canis foret, latrandi facultas nuſquam extaret & niſi extaret equus, hinniendi vis nuſquam appareret, quæ ratio locum habet in cæteris. Habes igitur quid ſit ᾗ αὐτὸ, πρῶτον autem quid ſit, poſtea explicat author, quibuſdam corrolarijs interiectis.

φάνερον ἄρα ὅτι ὅσα
Ex quo perſpicuum eſt.

I. Conſectarium. Quo, ex conditionibus facientibus in propoſitionibus maximam neceſſitatem, infert prædicata vniuerſalia, neceſſaria eſſe ſubiectis rebus, id eſt ſummè neceſſaria. Plures enim ſunt gradus neceſ- 24. Prælectio. 2. Maij.

 ſitatis,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ſitatis, & aliud eſt magis neceſſarium aliud minus. Eſt enim neceſſaria πρότασις κατὰ παντὸς, & adhuc magis neceſſaria καθ' αὑτὸ ſed maximè omnium καθόλου πρῶτον, neceſſaria. Nam ſine hac, reliquæ cum neceſsitate, mixtam contingentiam habent, proinde non eſt in ijs ſumma neceſsitas, ſine prædicatione vniuerſali. Propoſitio hæc, homo eſt animal κατὰ παντὸς eſt & καθ' αὑτὸ, primo modo, ſed non eſt καθόλου, id eſt vniuerſalis, ideo nec ſummè neceſſaria. Eſt enim neceſſarium quidem animal homini: ſed homo eſt animali contingens, quum ſine homine animal eſſe poſsit. Quare hæc tertia conditio (ſiue vt Ramus vocat) tertia lex reliquis duabus ſuperioribus adiecta, omnem contingentiam expurgat terminoſq; omnes excludit, qui non reciprocentur, & ſolos reci-

proca-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

procabiles admittit. Dicit ergo Phi-loſophus, quòd ſi hoc eſt καθόλου, *quod iam determinatū eſt, ſcilicet quod eſt* κατὰ παντὸς καθ' αὑτὸ καὶ ᾗ αὐτὸ *ſequitur prædicatum in propoſitione* καθόλου *ex neceſſitate ſubiecto ineſſe. Sequela patet, quia* κατηγορούμενον καθόλου *debet ineſſe per ſe et* κατὰ παντός. *Vnde ſi* κατηγορούμενον καθόλου *eſt* κατὰ παντὸς & καθ' αὑτὸ *igitur ex neceſſitate ineſt, quia* κατὰ παντὸς *requirit neceſſitatem temporum & ſuppoſitorum.*

Τὸ καθ' αὑτὸ δὲ καὶ ᾗ αὐτὸ ταὐτόν
Per ſe autem & qua ipſum idem ſunt.

Secundum Conſectarium, καθόλου καὶ καθ' αὑτὸ *ſunt idem ſubiecto, licet differant ſecundum rationem: Vnde ſi prædicatum ineſt ſubiecto ſecundum quod ipſum, ineſt quoq;* καθ' αὑτό. *Sed quæri hoc loco non ineptè poterit,*

quomodo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

quomodo Philoſophus dicat καθ' αὑτὸ καὶ ᾗ αὐτὸ idem eſſe, cùm ſuperius in deſcriptione τοῦ καθόλου, quatenus ipſum, rem quandam præter perſeitatem ſtatuerit? Ad hoc reſpondeo καθ' αὑτὸ bifariam accipi: largè videlicet & ſtrictè, ſiue communiter & propriè: Propriè & ſtrictè καθ' αὑτὸ illud eſt: quod nihil planè admixtum contingentiæ habet: communiter vero, quod aliquid admixtum habet. Sic iſta, homo rationalis eſt riſibilis, ſummè per ſe eſt, ſummeq́; neceſſaria, quia neceſſitas ab vtraq́; parte ſumma eſt. Nam ſicut prædicatum ſubiecto: ita hoc illi neceſſarium eſt. Iſta vero, homo animal eſt, aliquid admixtum contingentiæ habet: quo fit: vt non ſummè per ſe & neceſſaria ſit, prædicatum equidem, ſubiecto neceſſarium eſt: cùm

homo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

homo non poſſit non eſſe animal : ſubiectum vero et ſpecies generi ſiue prædicato contingens, quum animal ſit etiam quod non eſt homo. Differt igitur à καθόλου, καθ' αὑτό communiter acceptum : non differt propriè acceptum. Nam propriè & ſtrictè acceptum καθ' αὑτό, idem prorſus eſt & idem ſignificat quod quatenus ipſum, inſuper καθ' αὑτὸ & καθόλου idẽ ſunt, ſicut genus & ſpecies in eodem idem ſunt, tamen ſecundum quod ipſum, ſupra καθ' αὑτὸ aliquid addit, ſicut ſpecies ſupra genus. Nam ᾗ αὑτὸ reduplicat cauſam inhærentiæ prædicati ad ſubiectum : ſcilicet cauſam adæquatam & conuertibilem.

Τὸ καθόλου δ' ὑπάρχει
Ad verò vniuerſale.

Hæc eſt poſterior pars huius gradus,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

dus, qua Philoſophus docet, quando demonſtratio καθόλου ſit. Adfert autem hic aliam deſcriptionem prædicati vniuerſalis ſeu potius non alteram: ſed eandem alijs verbis clarioribus ſignificatam, vt conditionem hanc de concluſione optimè intelligamus, quæ καθόλου ſiue ſummè per ſe eſſe debet, quod poſtea etiam de propoſitionibus manifeſtè concludit, ſed deſcriptio talis eſt, καθόλου in concluſione tunc eſt, quando de illo ſubiecto monſtratur, cui omni & primo ineſt. Ex hac deſcriptione colligimus quid ſit πρῶτον ὑπάρχειν, id eſt primò ineſſe. Sed prædicatum tunc alicui ſubiecto, primo ineſt, quando nullum eſt interpoſitum ſubiectum medium; cui priori inſit. Vt riſibile homini primo ineſt, ſenſus autem non primo, quia animali priorè & per animal homini, proindè homini non

ni non

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

ni non quatenus eſt homo, ſed quatenus eſt animal. Beſtia etiam, per ſe quidem & equo & cani conuenit, ſed non πρώτῳ id eſt primò. Quippe licet & in vtroq; omni, & per ſe inſit: veruntamen in neutro ineſt, quò ad id in quo ineſt conſtat. Tolle enim cùm equum tum canem è medio, an non multæ aliæ quadrupedes, vt reliquas feras cicureſq; animantes cõticeamus, occurrent. Hinc fiet vt non poſsit aliquod prædicatum alicui ineſſe vt ſubiecto primo, niſi ei æquale ſit. Nam καθόλου id eſt vniuerſale vt hic ſumitur dicitur prædicatum adæquatum ſubiecto: vnde oportet quod tali ſubiecto inſit, de omni & per ſe & ſecundũ quod ipſum, nam habere tres angulos æquales, &c. eſt prædicatum vniuerſale & adæquatum ſuo ſubiecto triangulo, & triangulum eſt pri-

mum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

mum ſubiectum eius quod eſt habere tres, &c. At non figura, quia prius quiddam, nec Iſoſcheles quia poſterius, cum ſit ſpecies trianguli. Cæterùm ſi eadem eſſet ratio trianguli in communi & cuiuslibet ſpecierum eius ſeorſum acceptæ, vel omnium ſimul ſumptarũ, tunc vniuerſaliter & ſimpliciter ſciret aliquis de triangulo, quod habet tres, &c. Nimirum quando hoc intelligeret de aliqua eius ſpecie, vel omnibus ſimiliter ſumptis. At habere duobus rectis pares, primò adeſt triangulo, & omni quidem triangulo per ſe ac ſecundum eſſentiam, hæc affectio πρώτῳ adeſt. Sed hoc idem, ſcilicet habere duobus rectis æquales, non eſt καθόλȣ ἐμ σχήματι καὶ ἰσοσκελεῖ, quia omni figuræ non adeſt. Nam quadrangulo non adeſt: nec etiam ineſt ſoli Iſoſcheli, quia etiam

conuenit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

conuenit Iſopleuro, quamuis his non conuenit vt primis: ſed per ſe & adæquatè & primò conuenit triangulo, quia conuertitur cum illo & per demonſtrationem vniuerſalem demonſtratur de ipſo. De figura quidem & Iſoſcheli poteſt quidem demonſtrari, ſed nō per demonſtrationē vniuerſalē, ſed particularem tantū. Is modus eſt internoſcendi cōmunia ſubiecta, à primis prædicatorū propriorum ſubiectis. Deinde ſunt alia, quæ participant illud primum ϖάθȣς ſubiectū, vt ſcalenus ſpecie trianguli. Hæc ſic comparata ſunt, vt de ipſis ϖάτος monſtrari poßit: verum non de ipſis primò, ſed de illo primo, quod ipſa participant, vt de triangulo quod participat ſcalenus. Ex multis igitur, quodcunq; primum fuerit, cui tanquam primo conueniat tres habere duobus re-

 ctis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

ctis æquales, id nimirum καθόλου ſubiectum erit, & de eo, hoc modo demonſtratio & ſcientia habebitur. Sic in vniuerſa rerum natura ſuperiore & inferiore, permulta ſunt quæ alicui πρώτῳ inſunt, & per illud alÿs, quæ idem participare πῇ poſſunt: verùm ita vt alia illa, non ſint realiter iſti ſubiecto coniuncta, quomodo omnes perfectiones, virtutes, & poteſtates Deo opt. Max: πρώτῳ realiter & formaliter inſunt, participatiuè verò creaturis, ſed ita tamen vt natura diuina realiter aut formaliter in ipſis non habeatur neq; reperiri poſſit. Huius rei non opus eſt exemplis pluribus, cum omnis ſcientiæ quæſtio in eo verſetur, quid nam cui πρῶτον inſit, & propter quam cauſam. Debent igitur ſtudioſi, ex ÿs artibus & diſciplinis in quibus verſantur pro-

ponere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

ponere ſibi exempla, & ſeſe aſſuefa-
cere ad contemplationem καθόλου, vt in-
telligant cui aliquid πρῶτον inſit, ne
per accidens ſubiectum demonſtran-
dæ rei adhibeant, quod omnium pri-
mum eſt. Nam magna cognitionis
rerum omnium eſt confuſio, propter
ſubiectorum & accidentium indiſ-
cretam vnitatem. Id quod non ſal-
tem in Theologia, ſed alijs omnibus
facultatibus ac profeſsionibus depre-
hendere ac videre licet.

οὐ ἀλλ' τοῦ τυχόντος σχήματος.
Sed non de quauis figura.

Obſerua hoc loco quod Philoſo-
phus τὸ τυχὸν vocat: quod prius κατὰ
παντὸς vocauit, docetq; ad concluſio-
nem vniuerſalē poſterioriſticè, vti hic
accipitur, non ſatis eſſe: vt affectio
toti ſubiecto inſit: verumetiam vt in
fine huius capitis loquitur, μὴ ἢ ἐπὶ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

πλέον, *id eſt ne latius ſubiecto pateat: ſed ſubiecto æquale ſit: quod fit, cùm de primo ſubiecto, propter quod cæteris omnibus ineſt, vt iam dixi, quibuſcunq; ineſt, demonſtratur.*

ὅ τοίνυν ἂν τυχὸν πρῶτον.

Antitheſis poſterioris partis, qua innuit quando aliquid impeditur, quo minus καθόλου, *eſſe poßit, videlicet, quando paßio non de primo ſubiecto, ſed illius ſpeciei, veluti duo recti de ſcaleno, monſtretur, tum demonſtratio vera non eſt, quia iſta paßio non ſcaleno, ſed triangulo & per ſe &* καθόλου *ineſt. Ex illis luce meridiana clarius apparet: ſententiam Philoſophi eſſe: demonſtratione, accidens proprium de primo ſuo ſubiecto demonſtrari: ideoq; illis tantum prædicationibus vt rectißimè commentator*

tor

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

tor obſeruauit in demonſtrationibus locum eſſe: quæ ſummè per ſe ſunt καθόλȣ.

Καὶ ἡ ἀπόδειξις καθ᾽ αὑτὸ

Ac demonſtratio per ſe.

Concluſio tertiæ partis huius capitis, qua quomodo demonſtrator vti debeat illis vniuerſalibus, quæ πρώτῳ *conueniunt ſuis ſubiectis aperit. Conſiſtit autē vſus in eo, vt intelligamus quàm anguſtè Ariſtoteles demonſtratiuas propoſitiones contrahat, qui non vult niſi ex reciprocabilibus & æquabilibus verbis (hæc enim* πρῶτον καὶ καθόλȣ *alia in alÿs tantum inſunt) eas conflari: cuiuſmodi ſunt generalia cum generalibus, proprium & ſpecies, definitio ac definitum, partitio & id quod partitione explicatur. Vnde videre licet, generalium, definitionum, partitionumq́ axiomata catho-* Vsus Legis.

 lica

lica eſſe debere & vt rectè Ramus colligit, omneis propoſitiones ἀποδείξεως, *quæ per definitionem, propriam affectionem demonſtrant, huius tertiæ conditionis eſſe ac verè catholicas.*

Explicaui qua potui diligentia, in hac temporis anguſtia, chariſſimi fratres, has tres dulciſſimas & vtiliſſimas Ariſtotelis leges, hanc maximè ob cauſam, quòd in veſtris animis, non minus modeſtiam & humilitatẽ, quàm eruditam doctrinam indies paulatim radices agere percupiam, ne videlicet ad inanem oſtentationem erudiamini, neuè argutijs quibuſdam, ea quæ diuinitus à nunquam ſatis laudabili antiquitate vobis tradita ſunt, iudicij ſemina, iſta veſtra ætate corrumpantur. Nam iudicij ſanè magna eſt penuria hac tempeſtate in

iuuentu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

iuuentute, quod quidem magna ex parte à ſuperbia Proficiſci, iure quiſpiam poſsit exiſtimare. Sed ſinceri iudicij largitor (vt cæterorum bonorum) eſt Iehoua omnipotens. Quod vt vos impetretis in vera animorum demiſsione, apud Deum omnipotentem contendere oportet. Fructum autem ex his paucis prælectionibus percipietis non mediocrem, ſi quæ audiuiſtis diligenter memoriæ inſculpetis, & de quibus dubitatis, magna adhibita modeſtia, viros doctiſsimos præceptores veſtros aſsiduè interrogetis, quos ſuis conſilijs veſtras cogitationes gubernaturos, pro ſua in vos charitate, et pro amore quo affecti ſunt, erga communem hanc noſtrã patriam optimè Confido.

Μόνῳ Θεῷ δόξα.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)

2703.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2703 8° (LN 1490 8° copy 1)